

Wydział Nauk Technicznych

UNIVERSITY OF WARMIA AND MAZURY IN OLSZTYN
The Faculty of Technical Sciences
POLAND, 10-957 Olsztyn, M. Oczapowskiego 11
tel.: (48)(89) 5-23-32-40, fax: (48)(89) 5-23-32-55
URL: <http://www.uwm.edu.pl/edu/sobieski/> (in Polish)

TERMODYNAMIKA

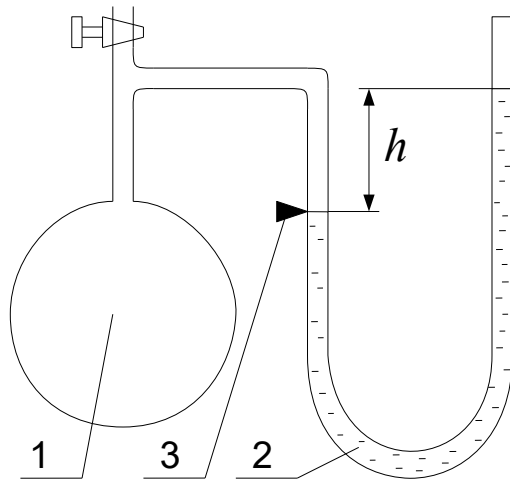
Podstawowe Metody Pomiarowe

wersja: 8 lipca 2022

Wojciech Sobieski

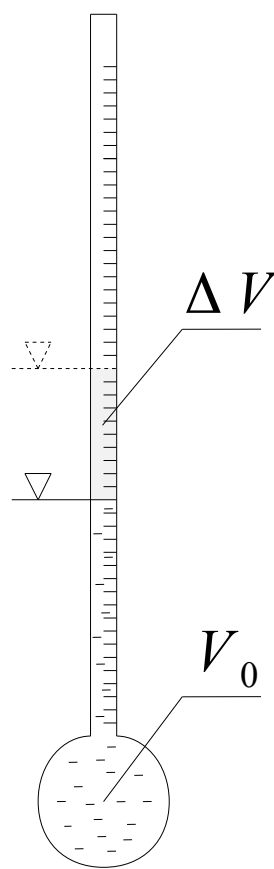
Olsztyn, 2013-2022

Pomiary temperatury

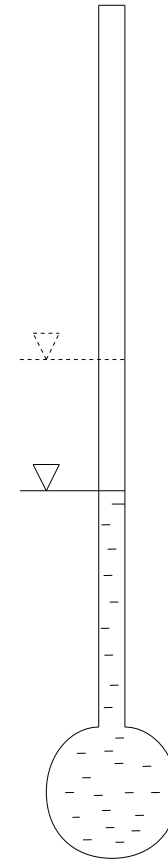

termometr gazowy:

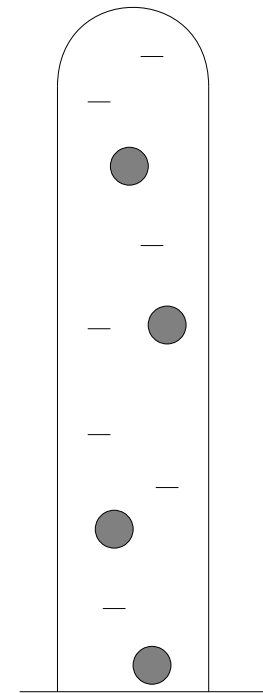
- 1 – naczynie z gazem
- 2 – U-rurka
- 3 – znacznik

termometr cieczowy

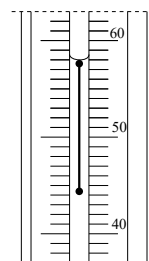
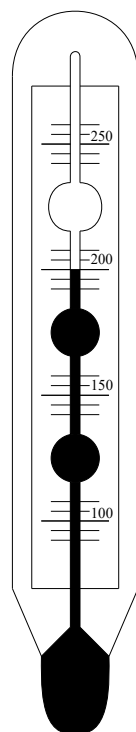
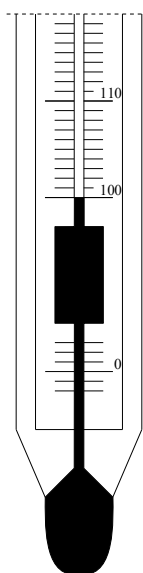
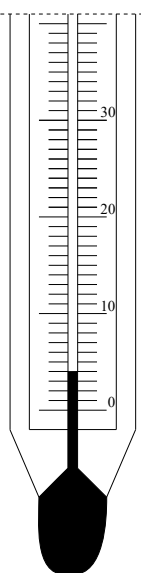
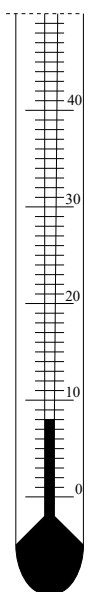
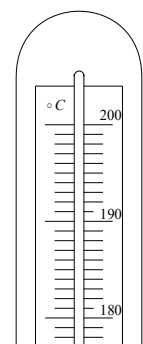
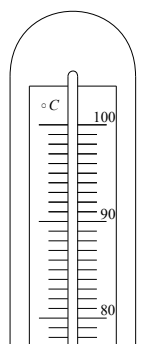
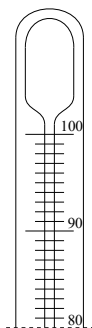

termoskop

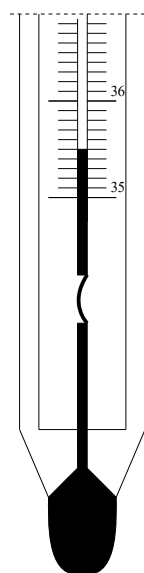
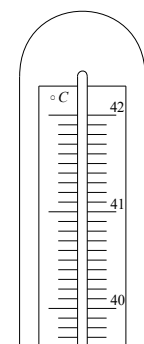

termometr Galileusza

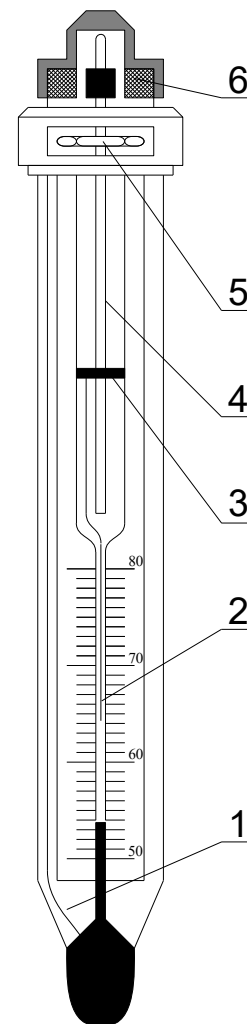
Pomiary temperatury

maksymalny

minimalny

pałeczkowy

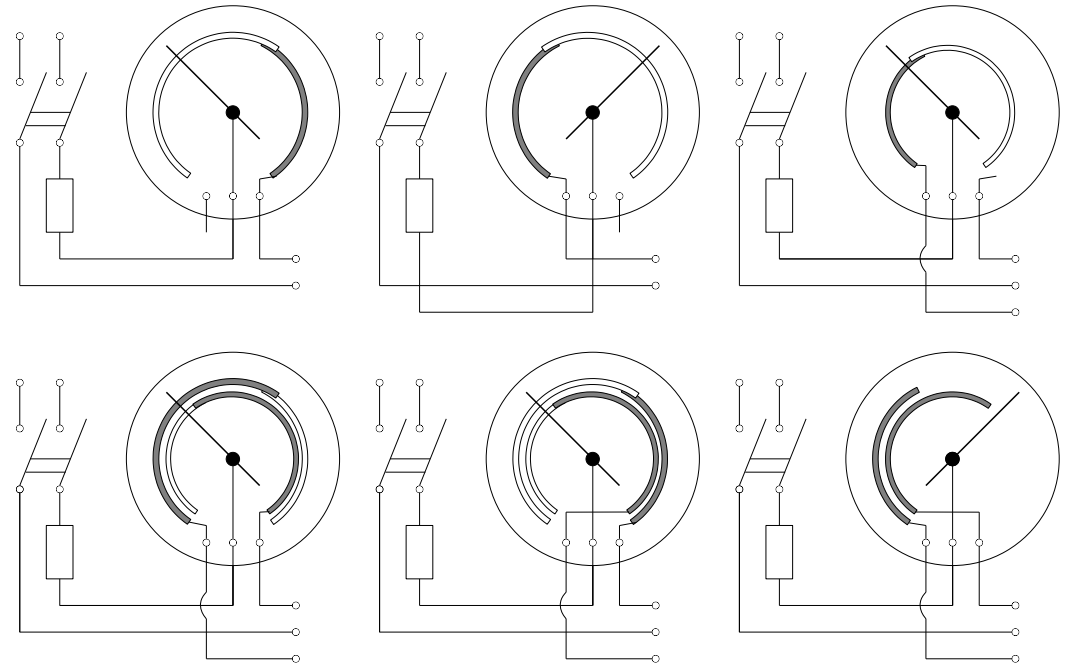
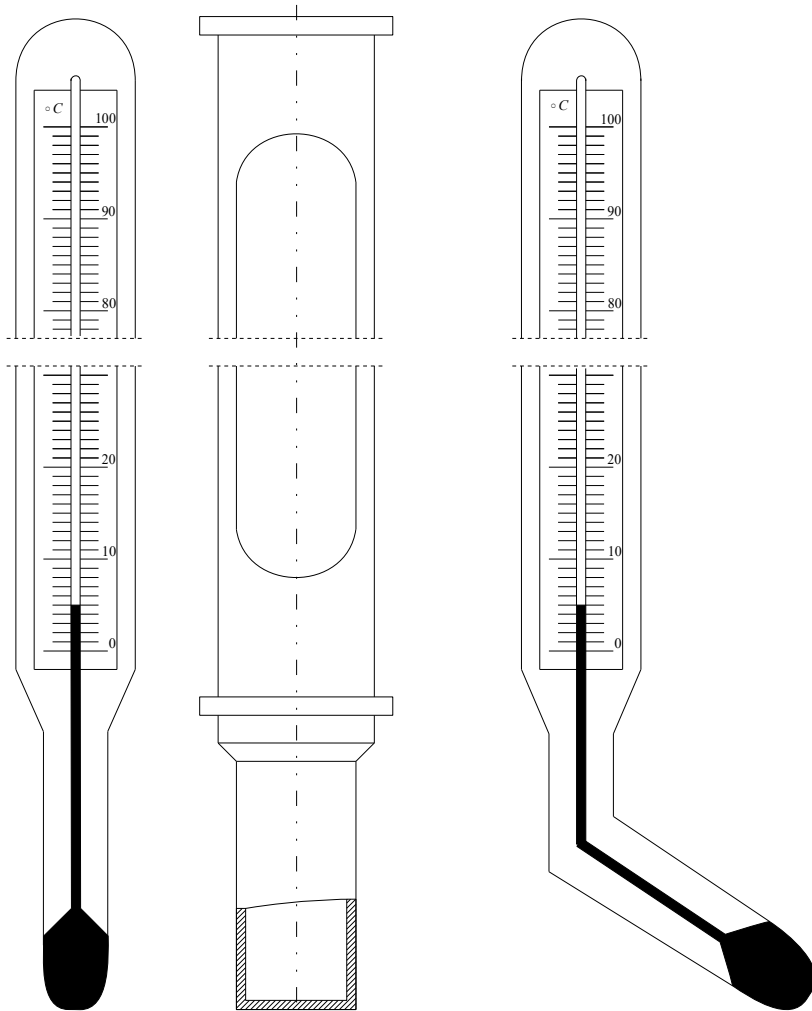
rurkowy

rurkowy z przesuniętym punktem zerowym

rurkowy ze skróconą kapilarą

kontaktowy:
1, 2 – druciki, 3 – nakrętka, 4 – śruba,
5 – gniazdo, 6 – sprzęgło magnetyczne

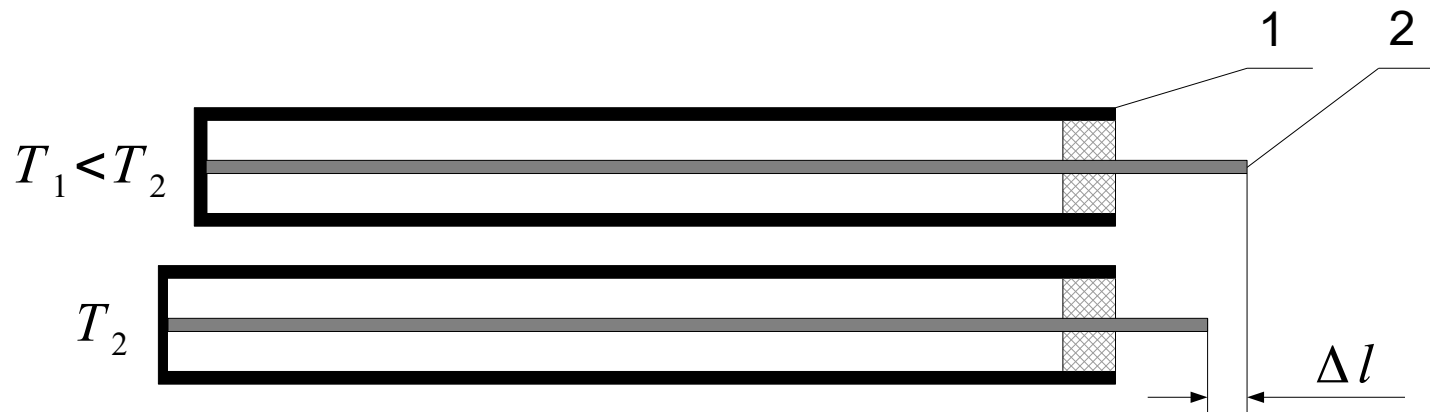
Pomiary temperatury

termometry
manometryczne
kontaktowe

termometr w obudowie

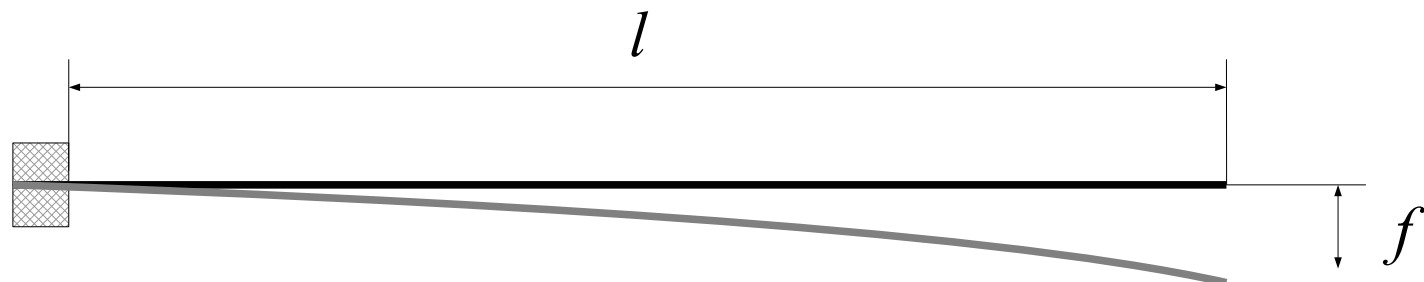
Pomiary temperatury

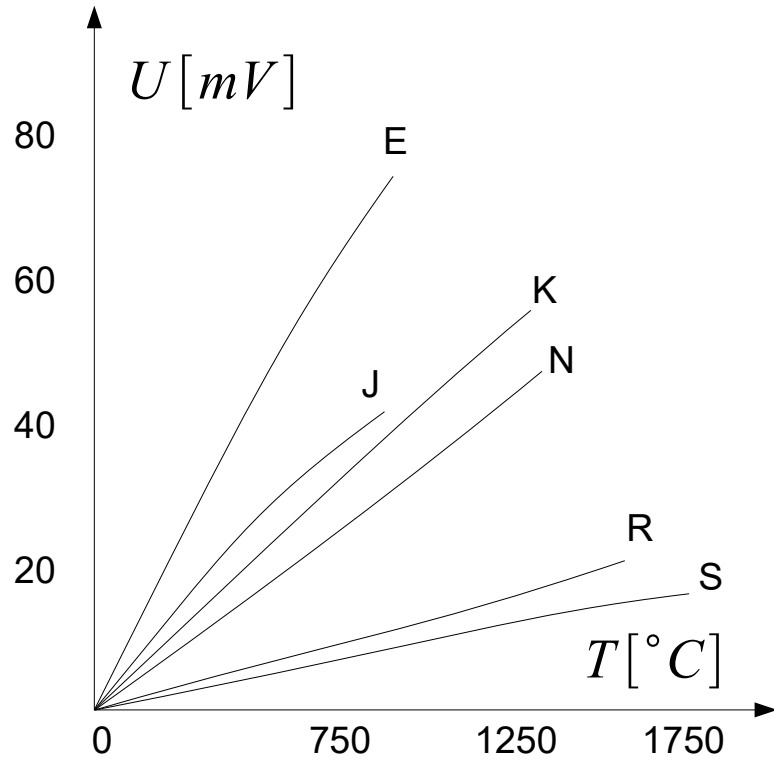
termometr dylatacyjny:

- 1 – element czynny (rurka)
- 2 – element bierny (pręt)

termometr bimetalowy

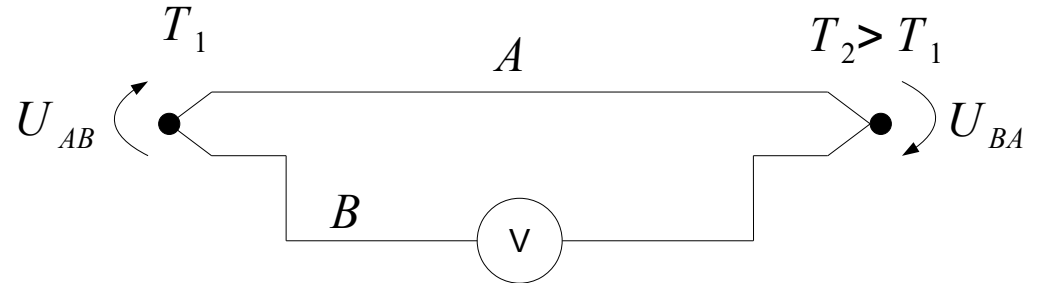

Pomiary temperatury

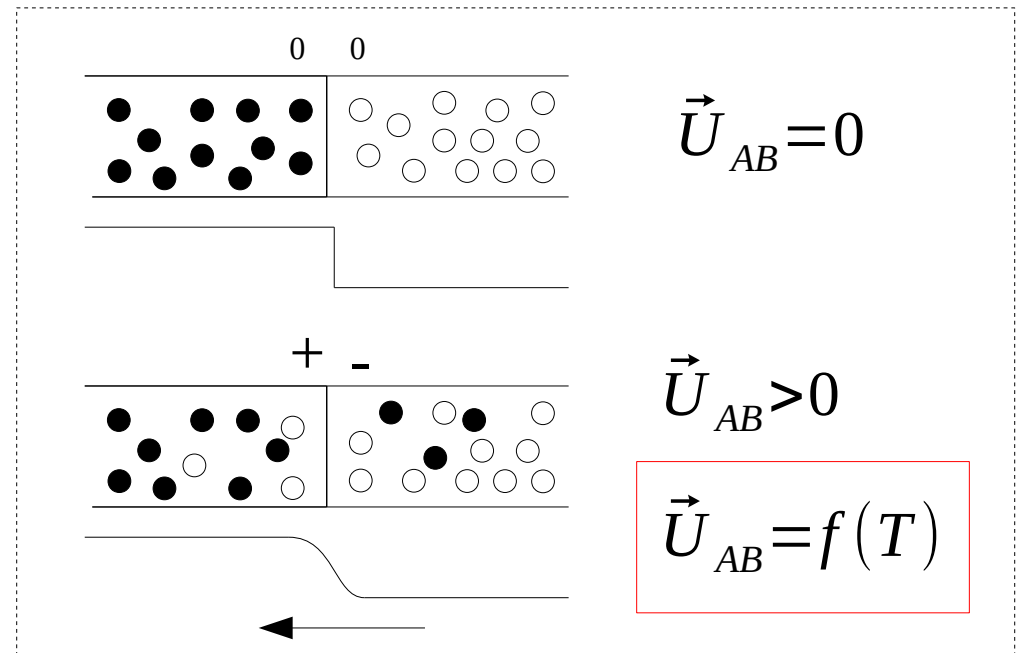

wybrane charakterystyki termoelektryczne

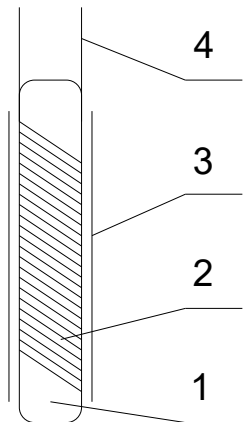
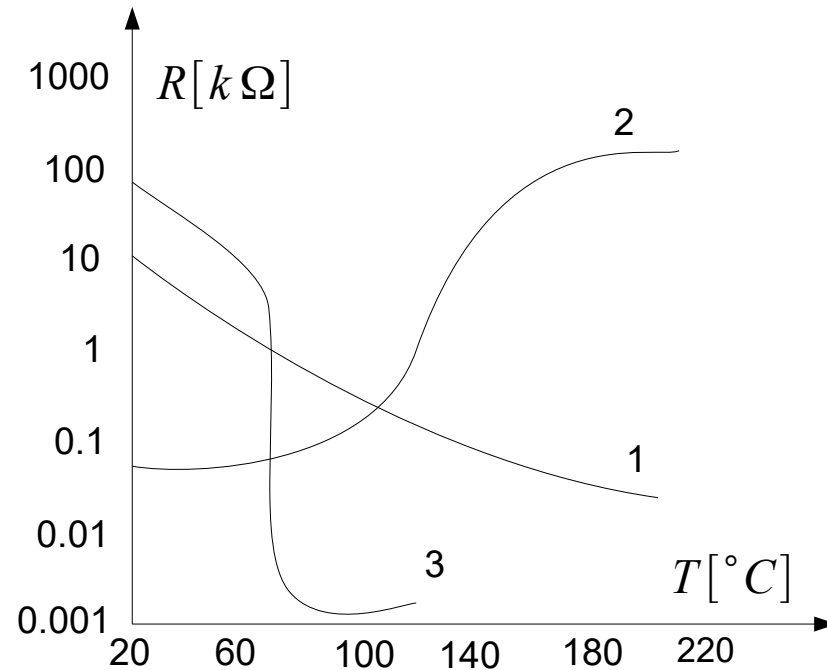
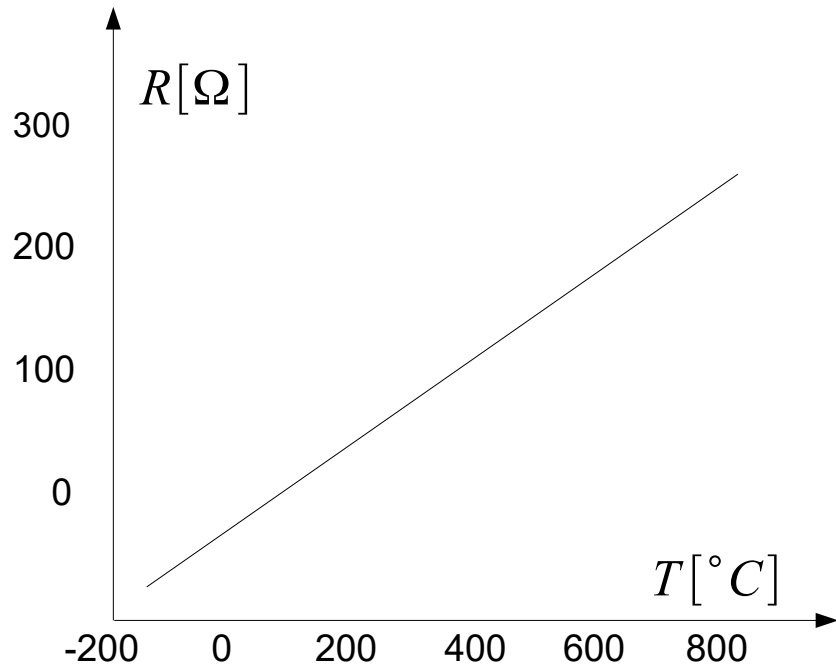
- typ E: NiCr-CuNi (-200/+900°C)
- typ J: Fe-CuNi (-40/+750°C)
- typ K: NiCr-Ni (-200/+1200°C)
- typ N: NiCrSi-NiSi (do +1200°C)
- typ R: PtRh13-Pt (do +1600°C)
- typ S: PtRh10-Pt (do +1600°C)

Schemat termoelementu (termopary)

Pomiary temperatury

charakterystyka
termometru rezystancyjnego

- 1 – szklany rdzeń
- 2 – uzwojenie pomiarowe
- 3 – osłona szklana
- 4 – przewody przyłączeniowe

charakterystyka termistorów:

- 1 – typ NTC
- 2 – typ PTC
- 3 – typ CTR

Pomiary temperatury

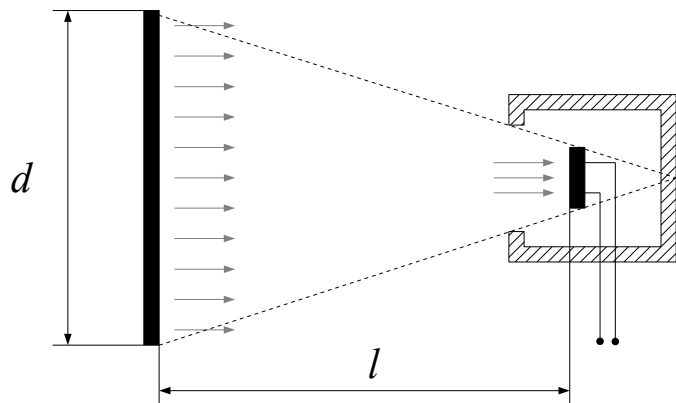

Stanowisko do wyznaczania charakterystyki dynamicznej termometru.

Stanowisko do pomiarów temperatury wybranymi metodami kontaktowymi.

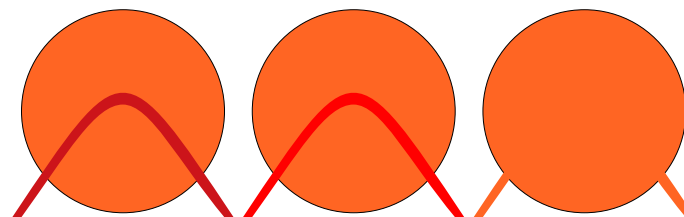

Pomiary temperatury

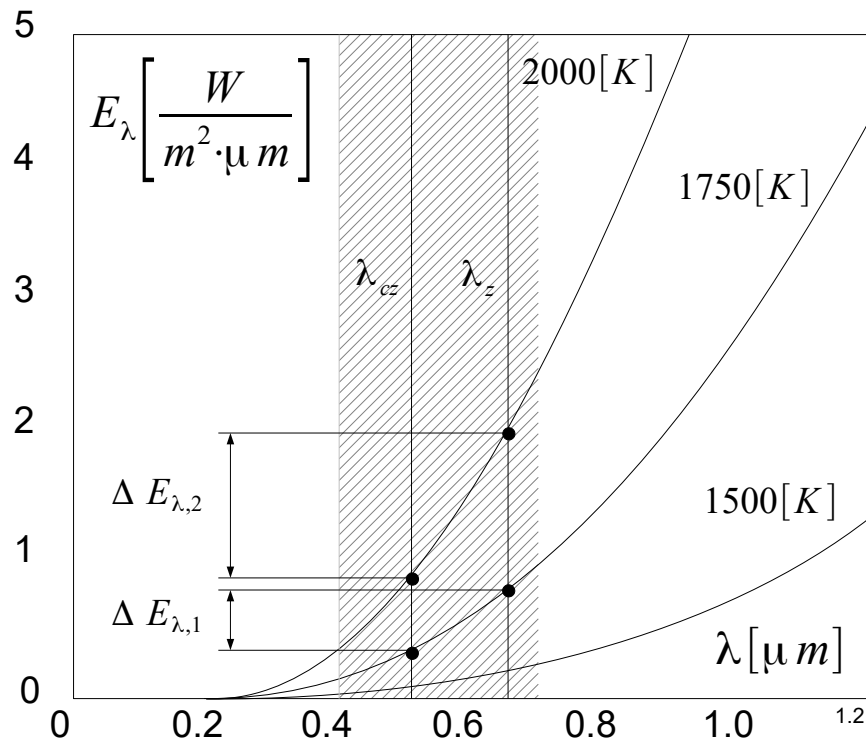

istota działania pirometru radiacyjnego

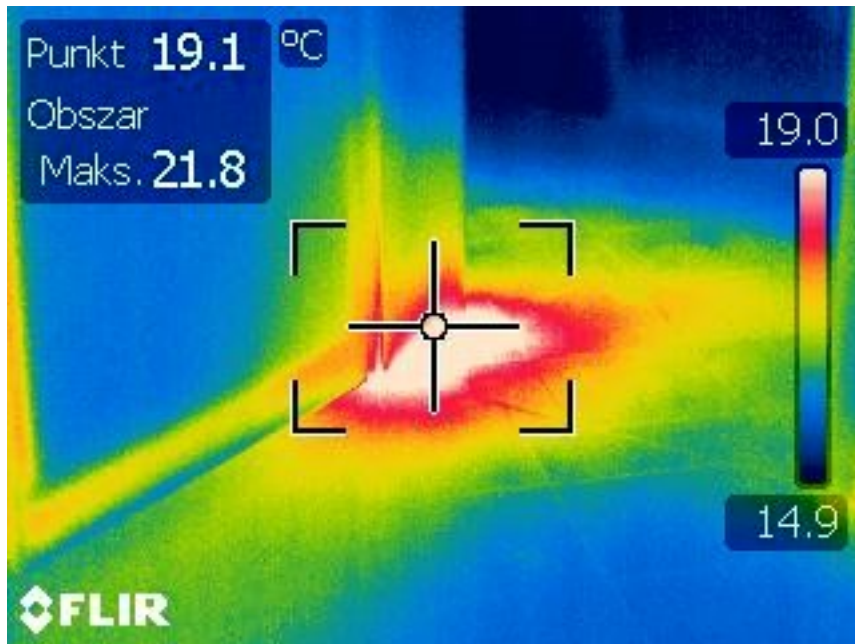
istota działania pirometru dwubarwnego

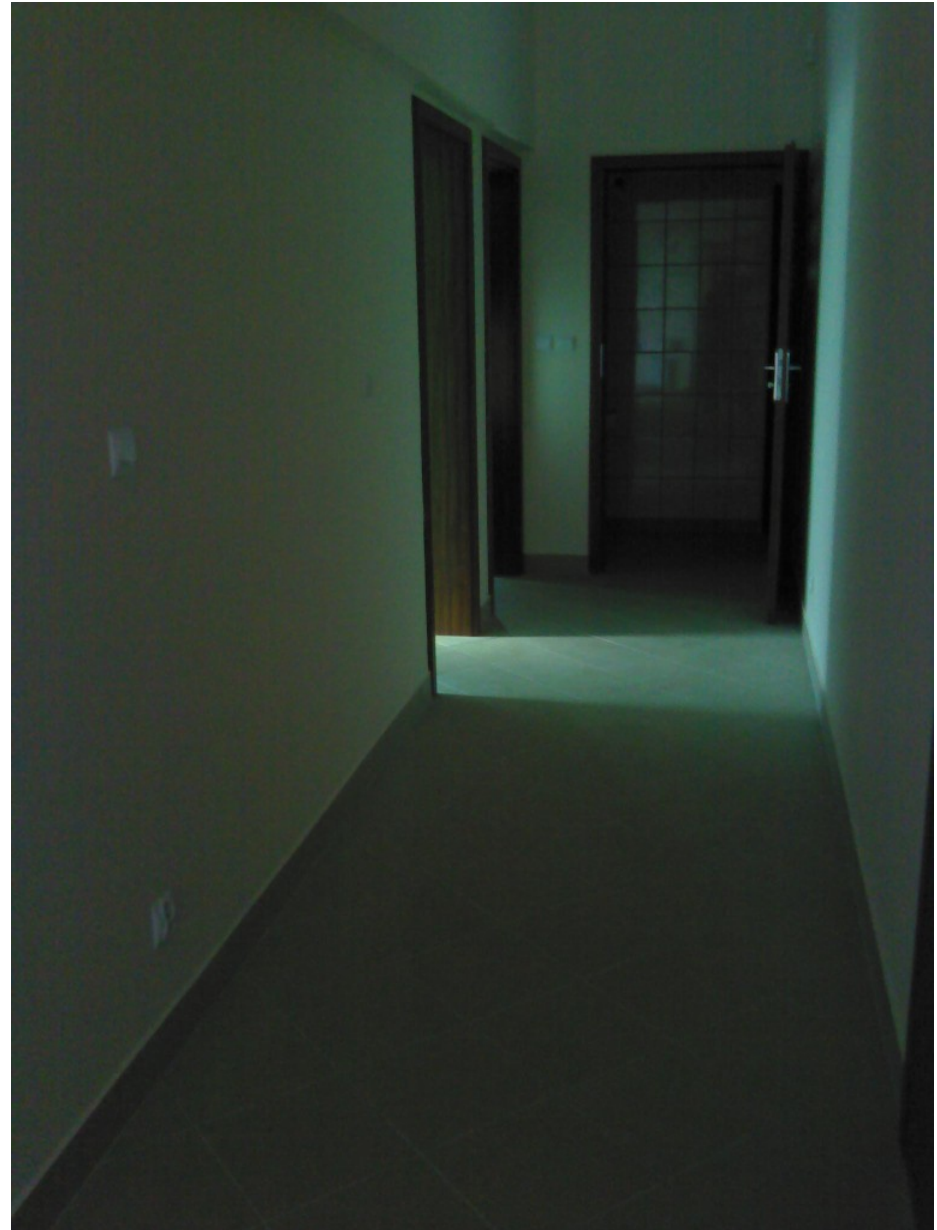
istota działania pirometru z zanikającym włóknem

Pomiary temperatury

Obraz termowizyjny

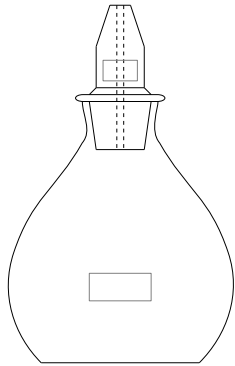

Pomiary temperatury

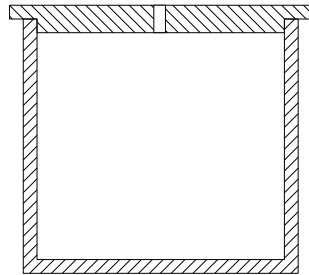

Stanowisko do pomiarów temperatury metodami bezkontaktowymi.

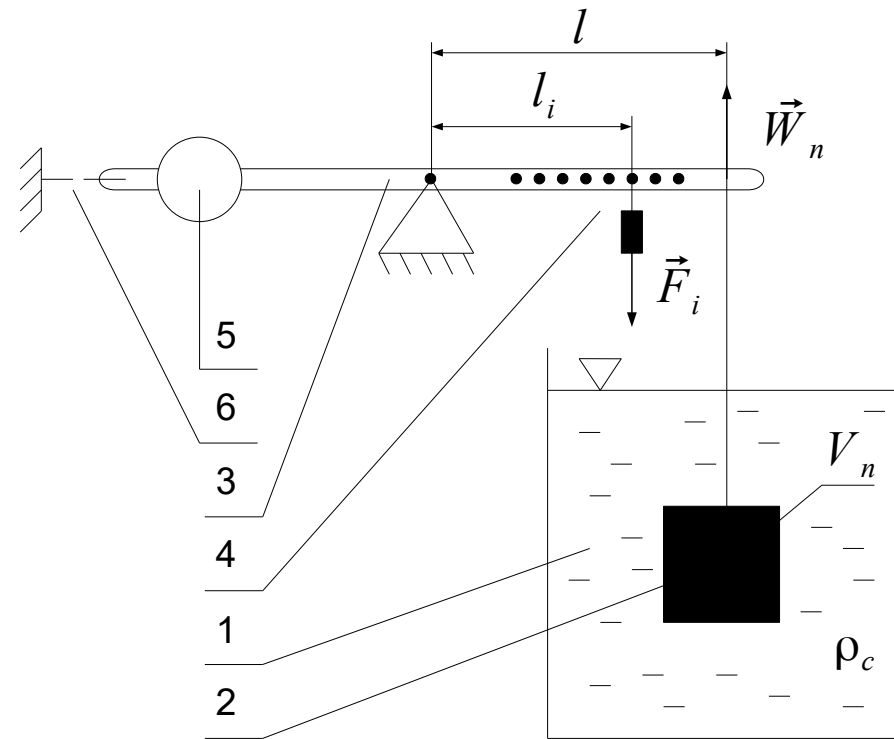
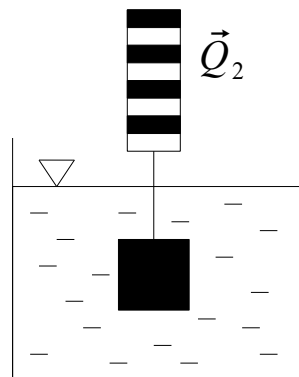
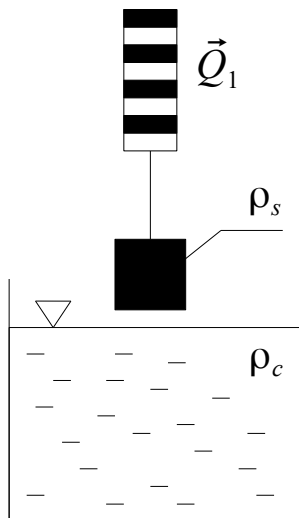
Pomiary gęstości

piknometr szklany

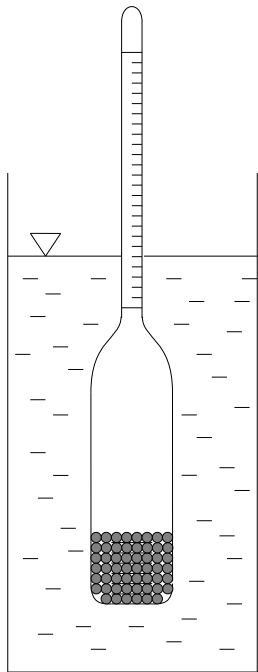
piknometr metalowy

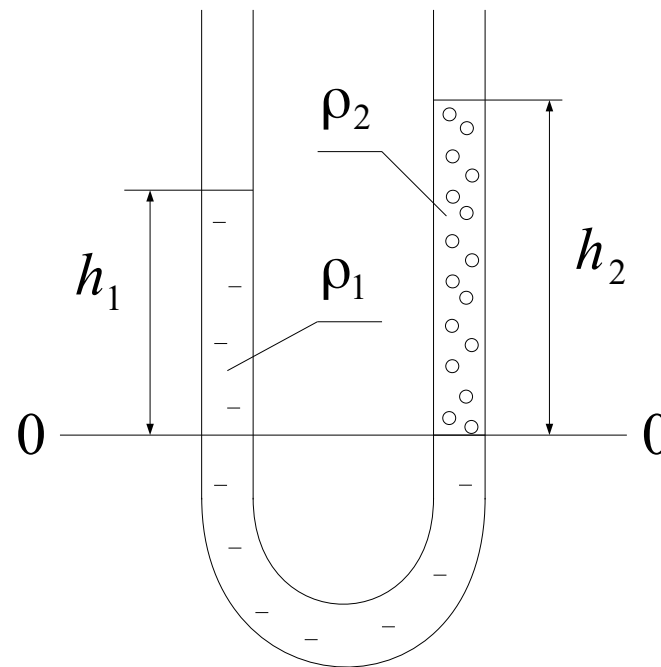
waga Mohra

pomiar za pomocą siłomierzy

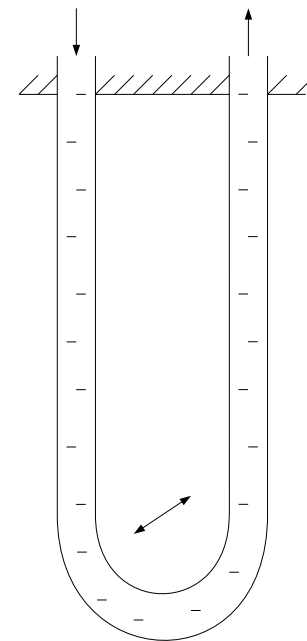
Pomiary gęstości

metoda
areometryczna

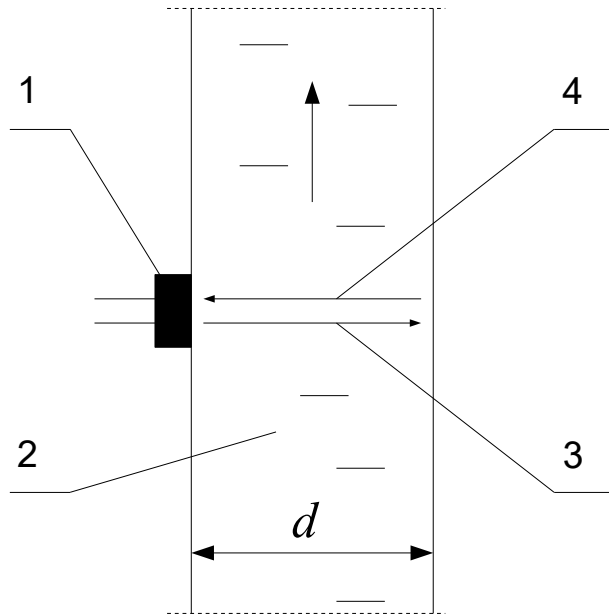

metoda
równowagi
ciśnienie
statycznych

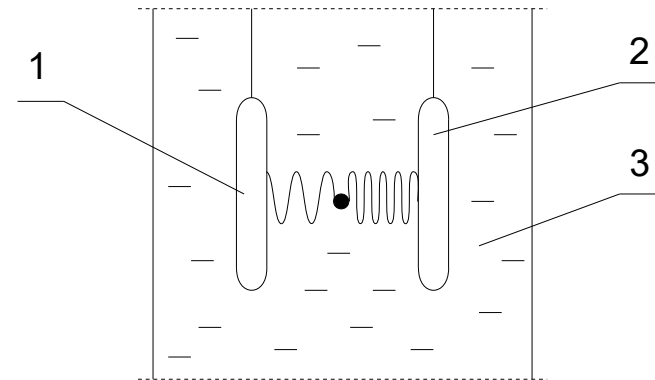
metoda
oscylacyjna

Pomiary gęstości

metoda akustyczna:

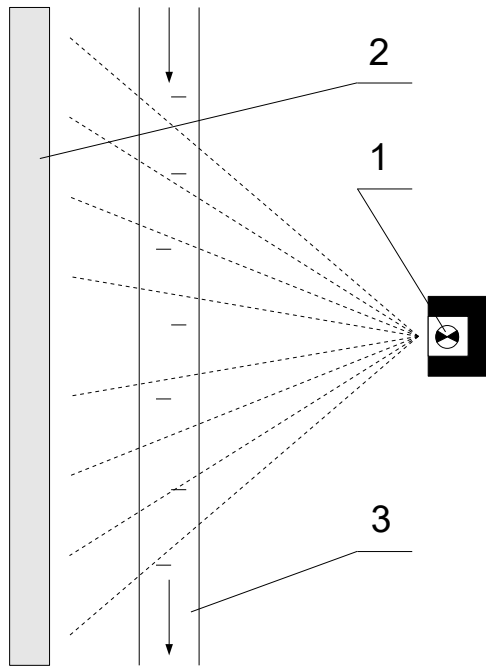
- 1 – generator i rejestrator fali
- 2 – płyn
- 3 – fala pierwotna
- 4 – fala odbita

metoda mikrofalowa:

- 1 – nadajnik
- 2 – odbiornik
- 3 – płyn

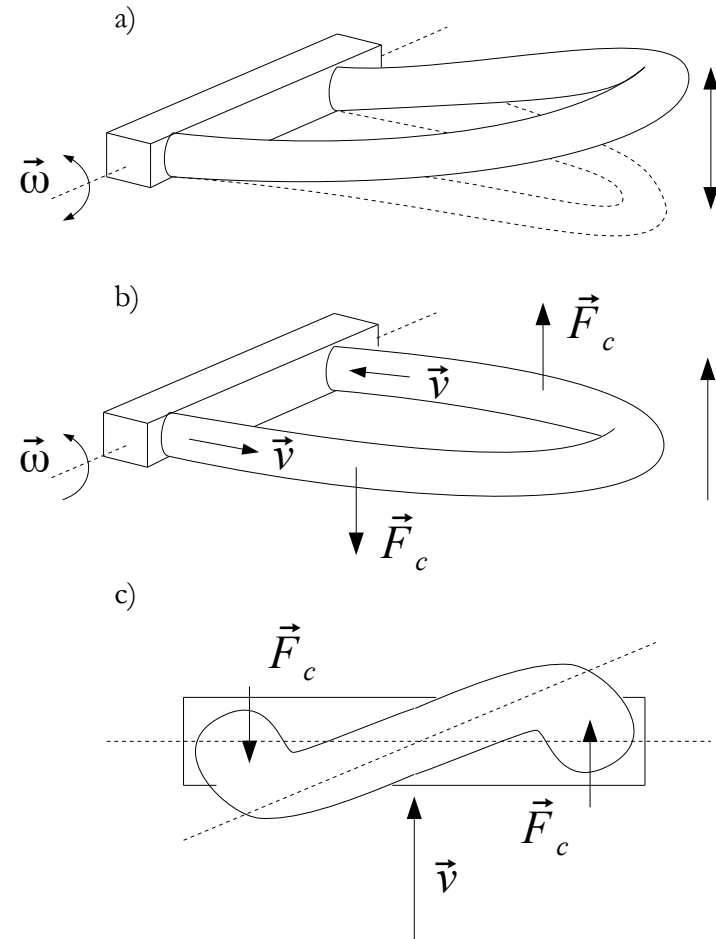
Pomiary gęstości

metoda radiometryczna:

1 – materiał radioaktywny

2 – czujnik natężenia promieniowania

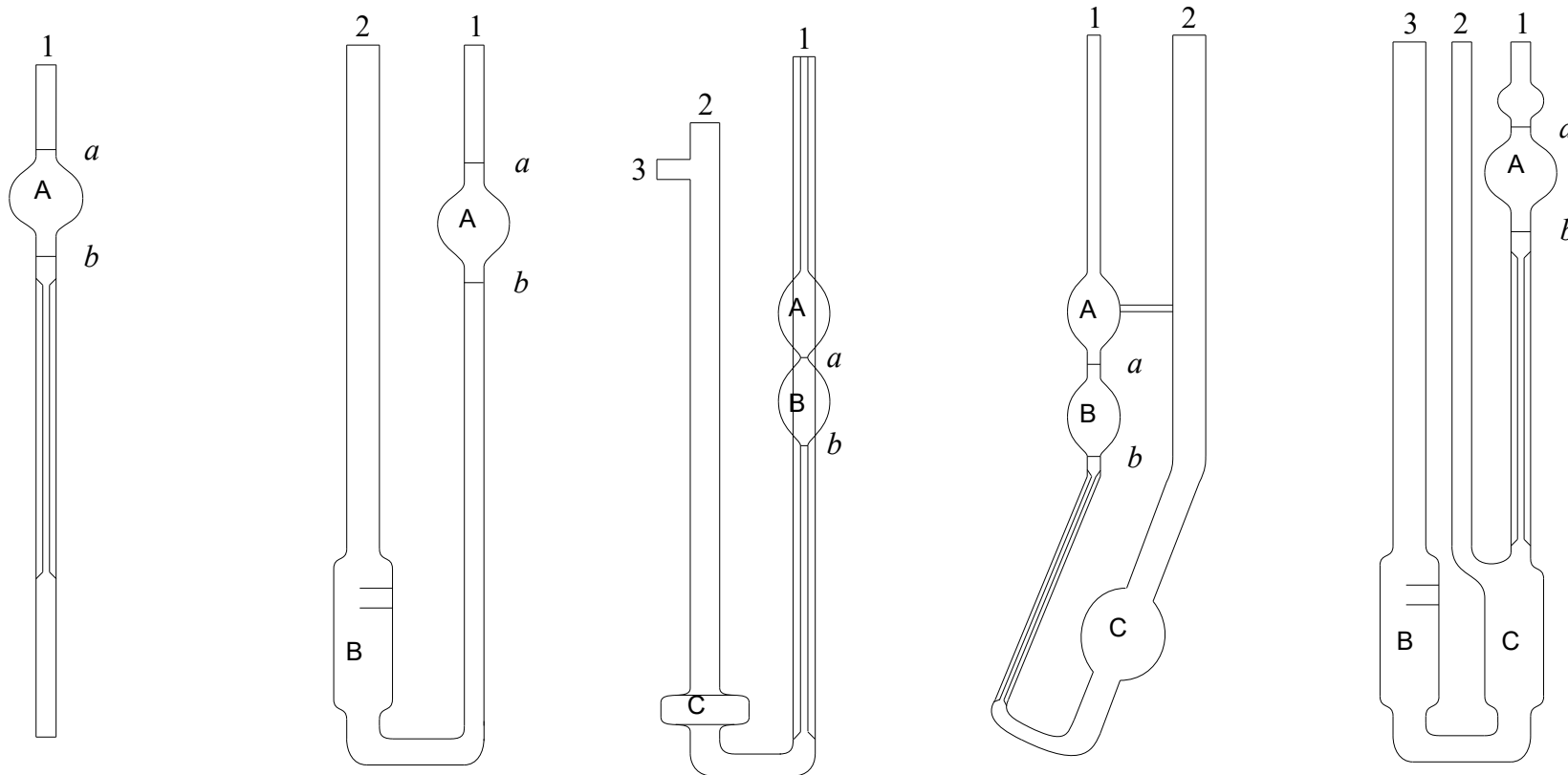
metoda Coriolisa

Pomiary gęstości

Stanowisko do wyznaczania gęstości płynów.

Pomiary lepkości

wiskozymetry kapilarne:

Archeniusa

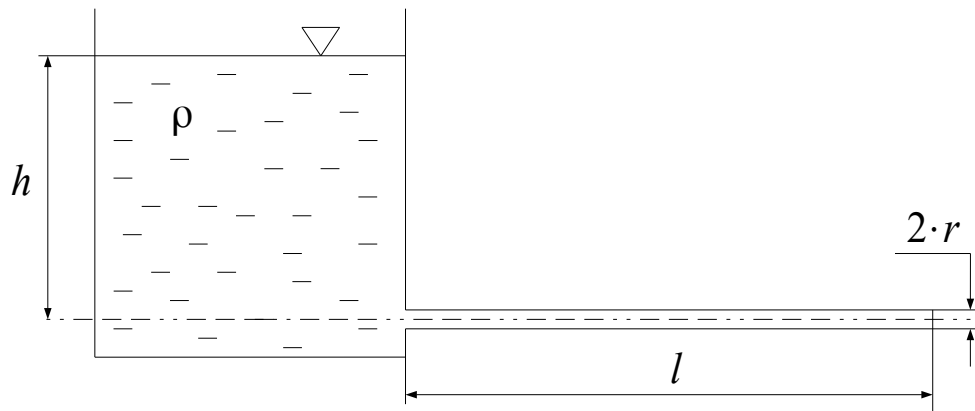
Ostwalda

Pinkiewiczza

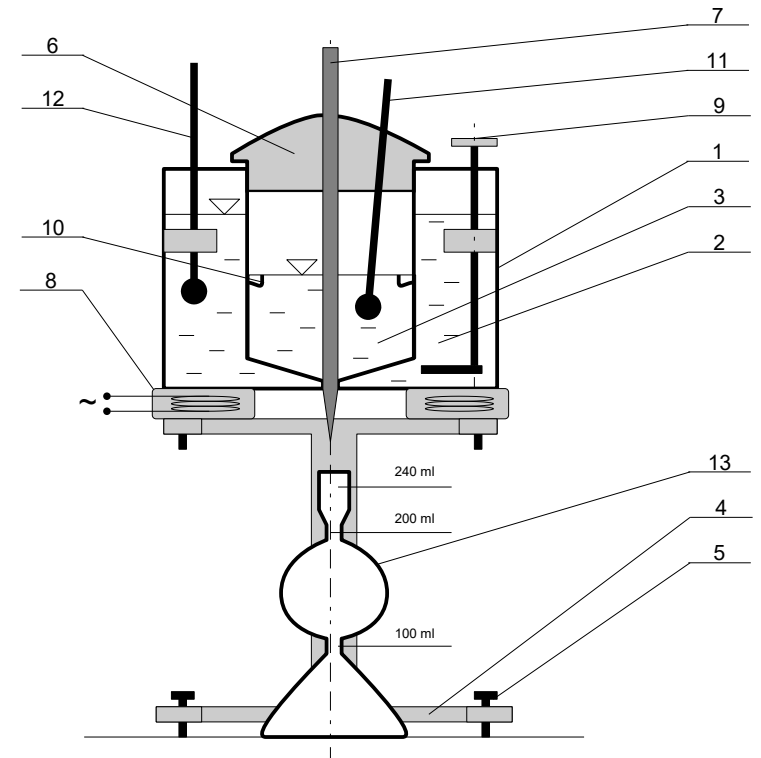
Cannon-Fenske

Ubbelohde'a

Pomiary lepkości

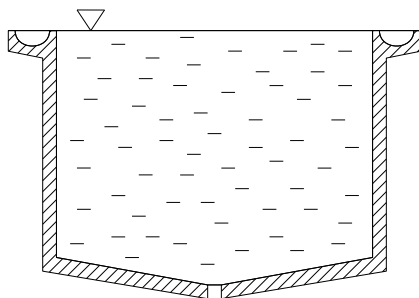

metoda bezpośrednio
wykorzystująca prawo Hagen-Poiseuille'a

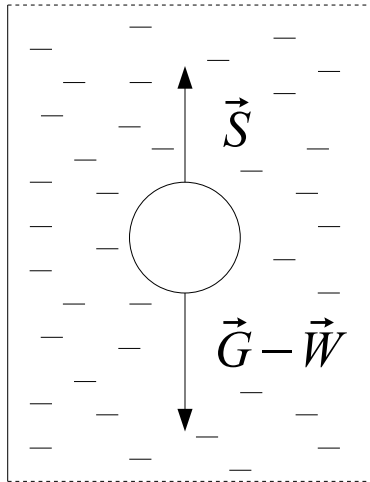
metoda Englera:

1 – łaźnia wodna	8 – grzałka
2 – woda	9 – mieszadło
3 – ciecz badana	10 – haczyki
4 – podstawa	11 – termometr
5 – regulatory poziomu	12 – termometr
6 – pokrywa	13 – kolba pomiarowa
7 – zatyczka	

metoda kubkowa
(kubek Forda)

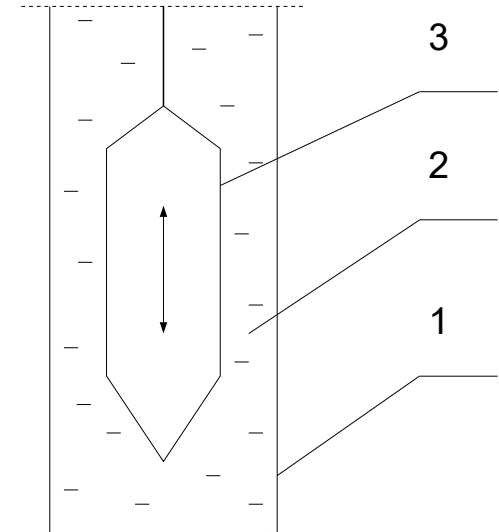
Pomiary lepkości

metoda wykorzystująca
prawo Stokesa

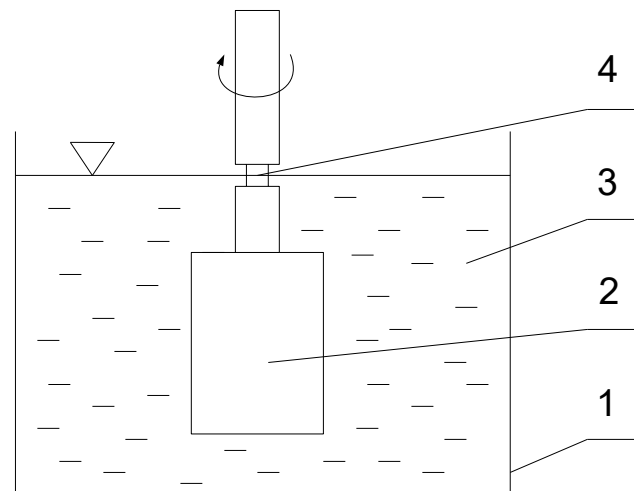
metoda tłokowa:

- 1 – cylinder zewnętrzny
- 2 – badana ciecz
- 3 – tłok

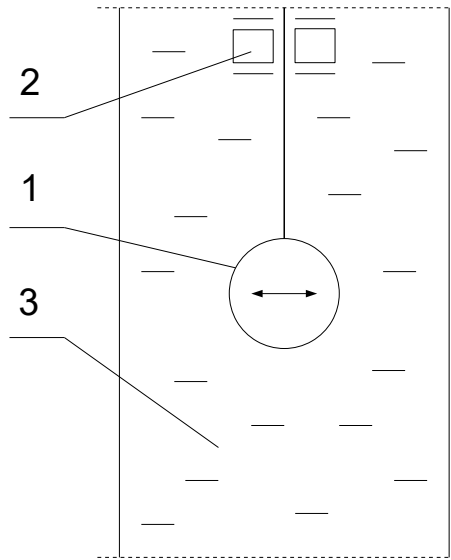

metoda rotacyjna:

- 1 – cylinder zewnętrzny
- 2 – cylinder wewnętrzny
- 3 – badana ciecz
- 4 – znacznik zanurzenia wrzeciona

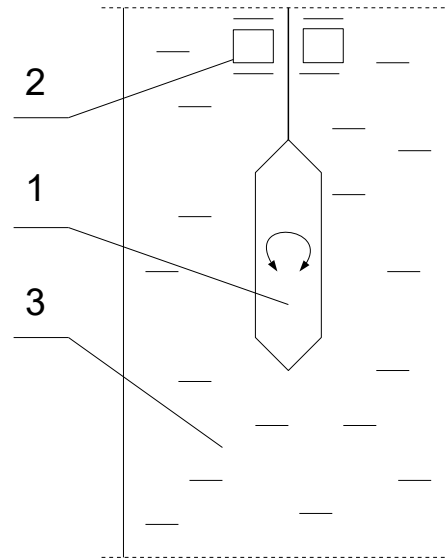
Pomiary lepkości

metody wibracyjne

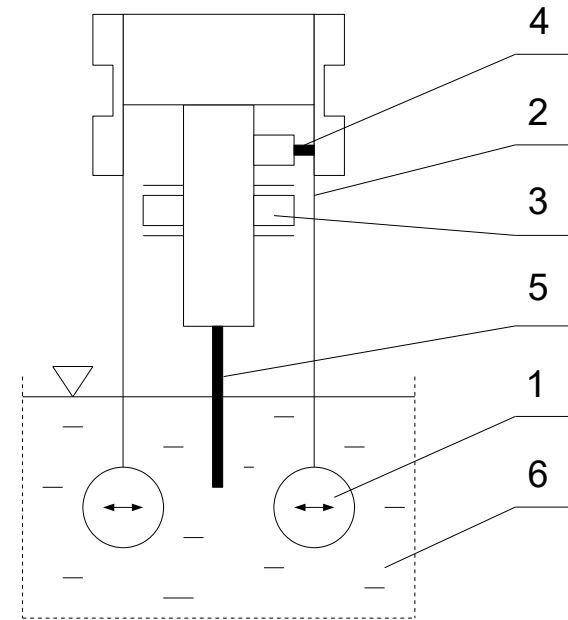
czujnik z końcówką
sferyczną:

- 1 – wibrująca końcówka
- 2 – elektromagnes
- 3 – płyn

czujnik z końcówką w postaci
pręta:

- 1 – wibrująca końcówka
- 2 – elektromagnes
- 3 – płyn

czujnik z końcówką widelkową:

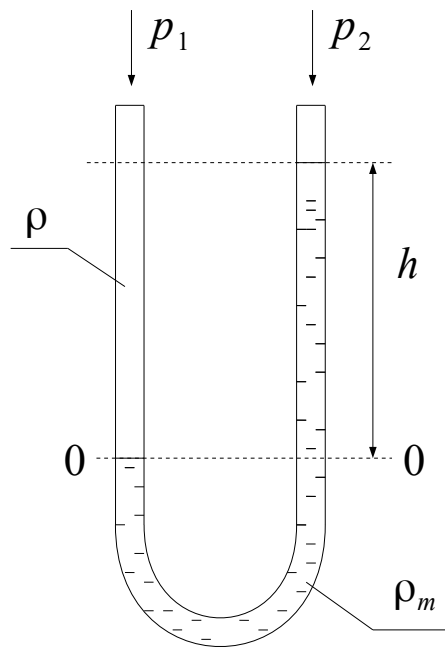
- 1 – końcówka widelkowa
- 2 – blaszka sprężysta
- 3 – elektromagnes
- 4 – czujnik położenia
- 5 – termometr
- 6 – płyn

Pomiary lepkości

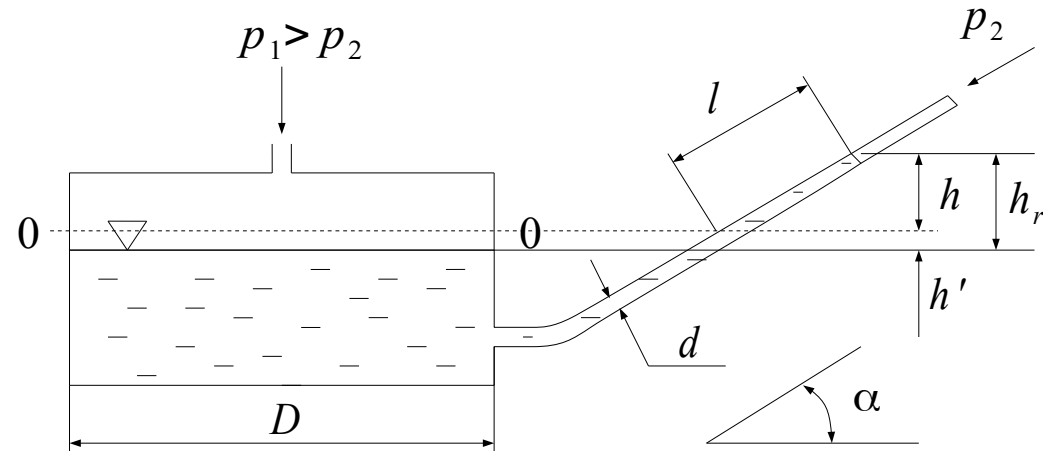
Stanowisko do wyznaczania lepkości płynów.

Pomiary ciśnienia

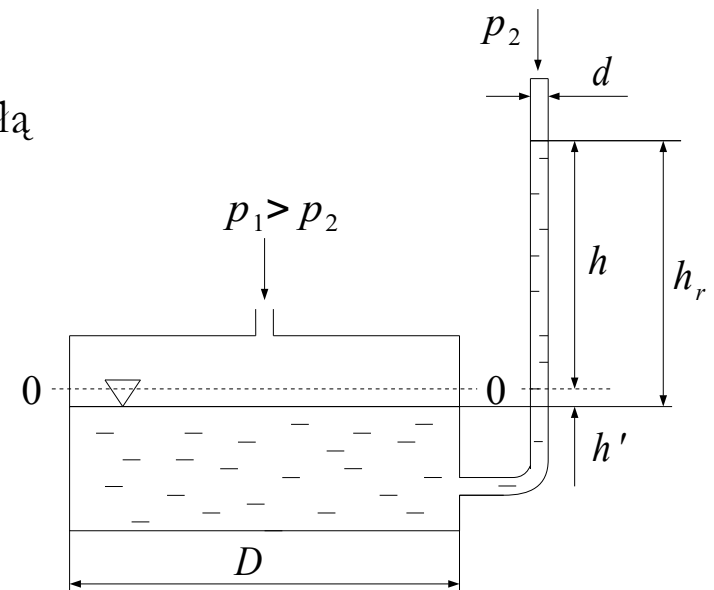

U-rurka

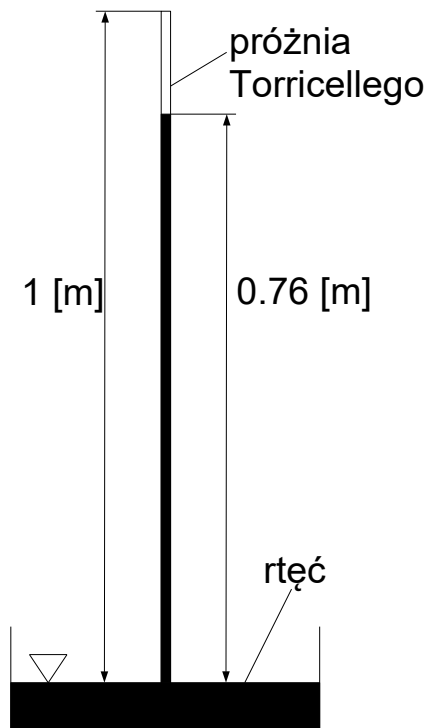

U-rurka z rurką pochyłą

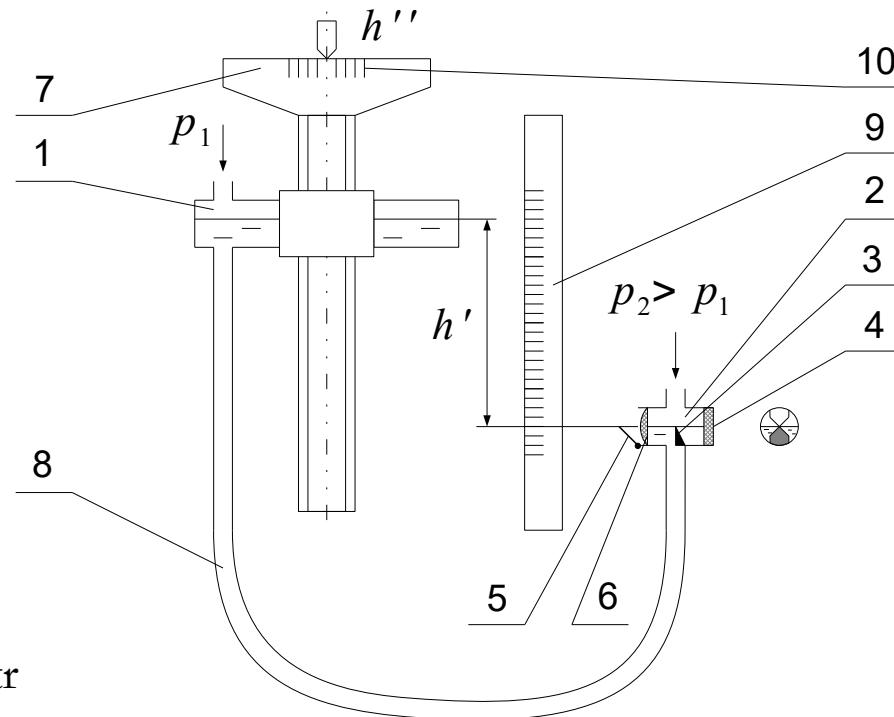
manometr
jednoramienny

Pomiary ciśnienia

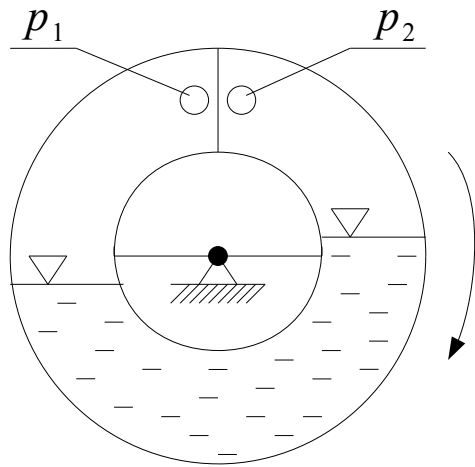
barometr
Torricellego

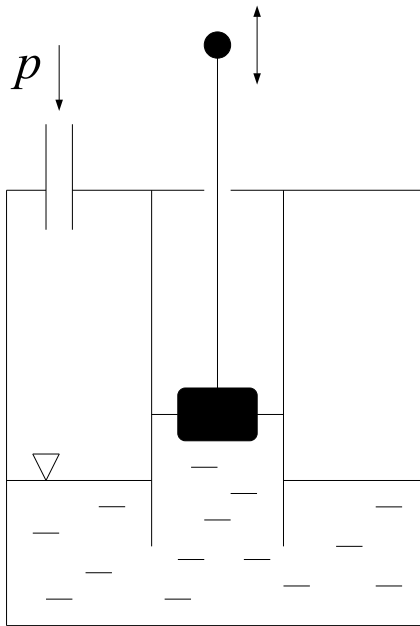
mikromanometr
kompensacyjny:

- 1 – ruchome naczynie górne, 2 – nieruchome naczynie dolne,
- 3 – ostrze, 4 – wziernik, 5 – lustro nastawne, 6 – soczewka,
- 7 – śruba do regulacji położenia zbiornika górnego,
- 8 – wąż elastyczny do połączenia zbiorników,
- 9 – skala do odczytywania milimetrów,
- 10 – skala do odczytywania setnych części milimetra

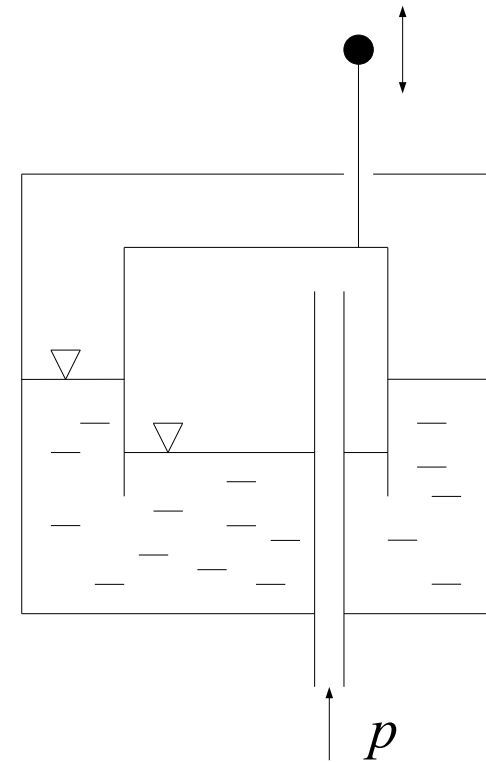
Pomiary ciśnienia

manometr pierścieniowy

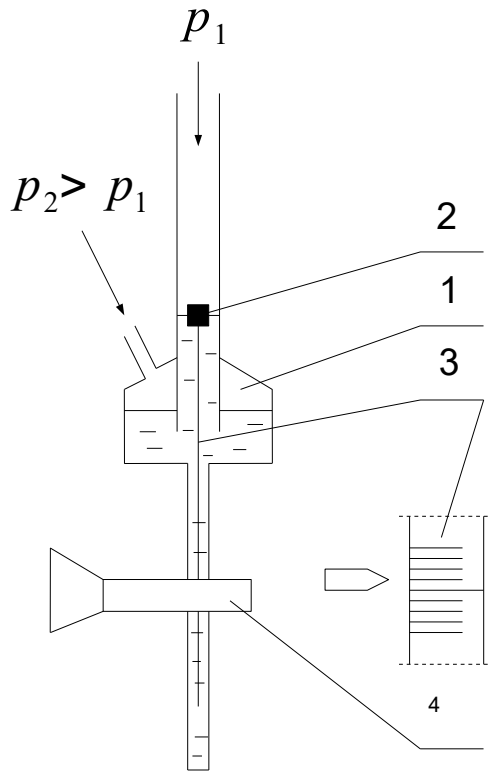

manometr pływakowy

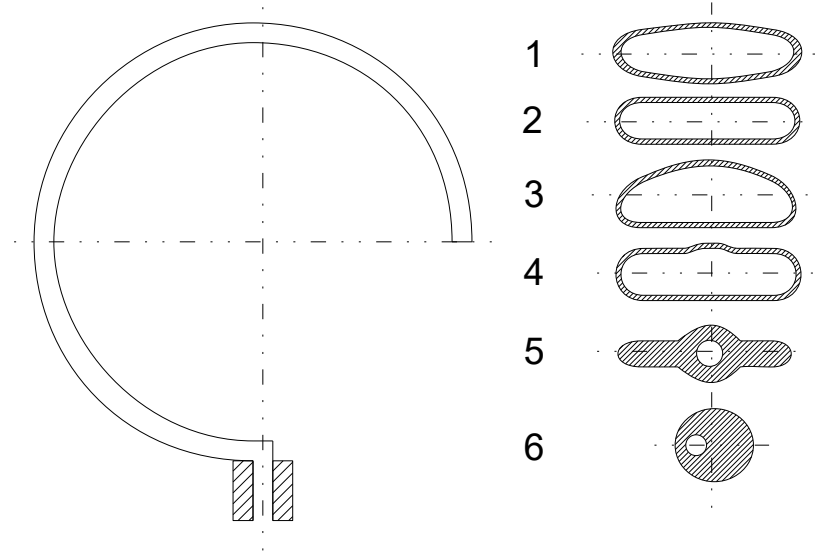

manometr dzwonowy

Pomiary ciśnienia

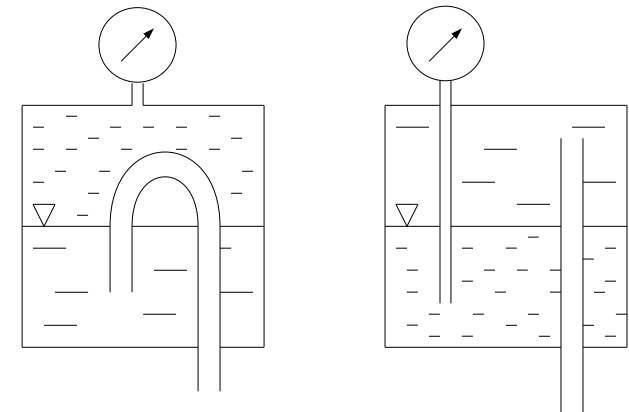

manometr Betza

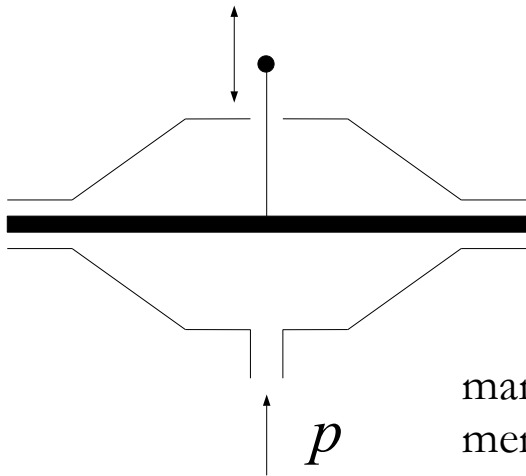

rurka manometru sprężystego

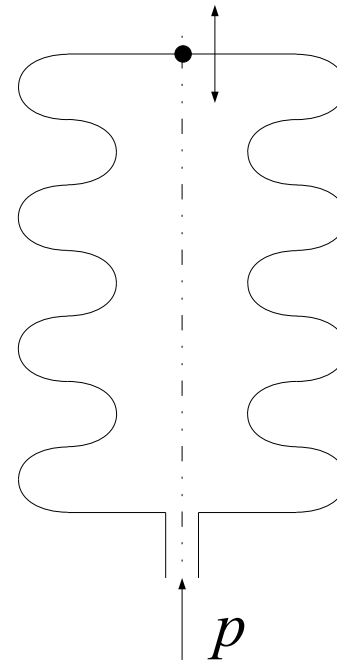
komory rozdzielcze

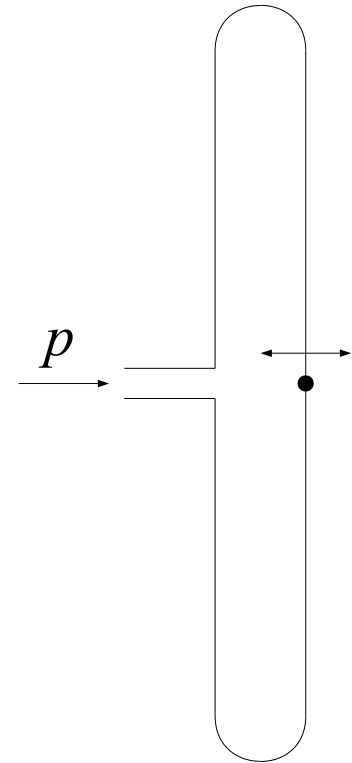
Pomiary ciśnienia

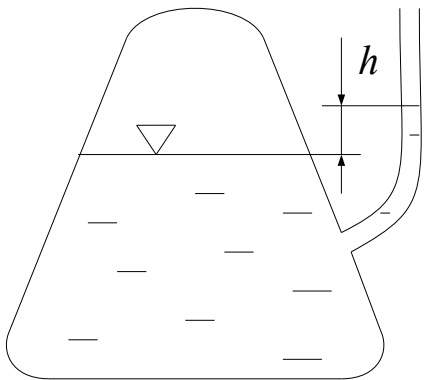
manometr
membranowy

manometr mieszkowy

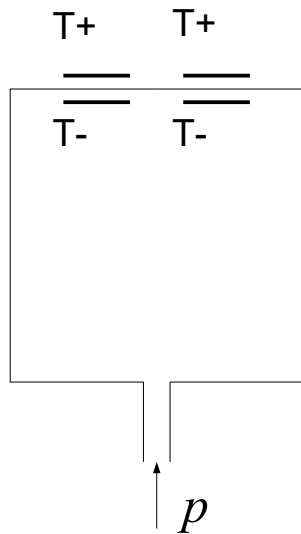

manometr puszkowy

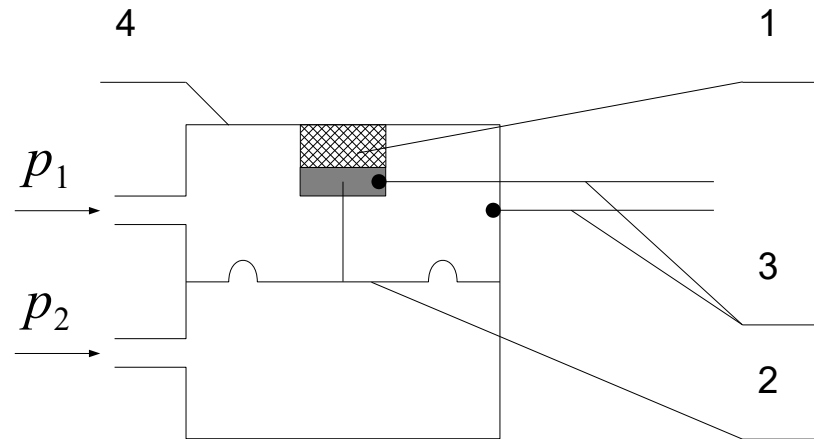

barometr Goethego

Pomiary ciśnienia

manometr (puszkowy)
tensometryczny

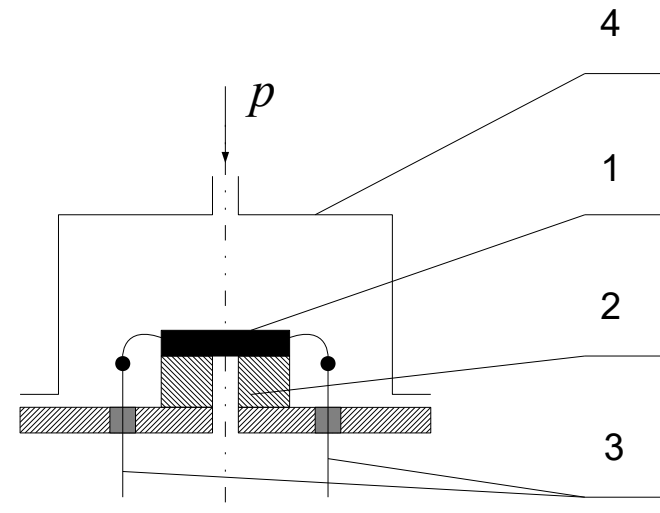

manometr
piezoelektryczny
różnicowy:

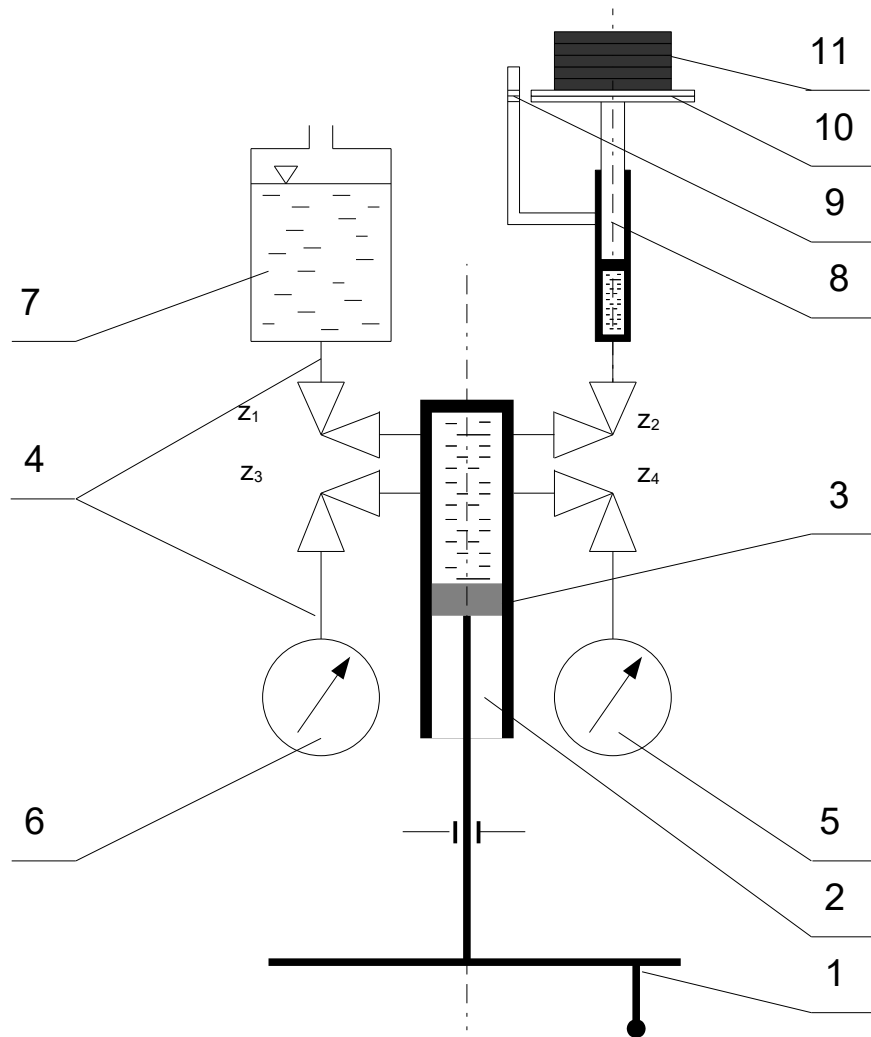
- 1 – piezoelektryk
- 2 – membrana
- 3 – przyłącza
- 4 – obudowa

manometr
piezorezystancyjny:

- 1 – piezorezystor
- 2 – podłoże
- 3 – przyłącza
- 4 – obudowa

Pomiary ciśnienia

manometr
obciążnikowo-tłokowy:

1 – pokrętło

2 – cylinder

3 – tłok

4 – przewody

5 – manometr wzorcowy

6 – manometr badany

7 – zbiornik oleju

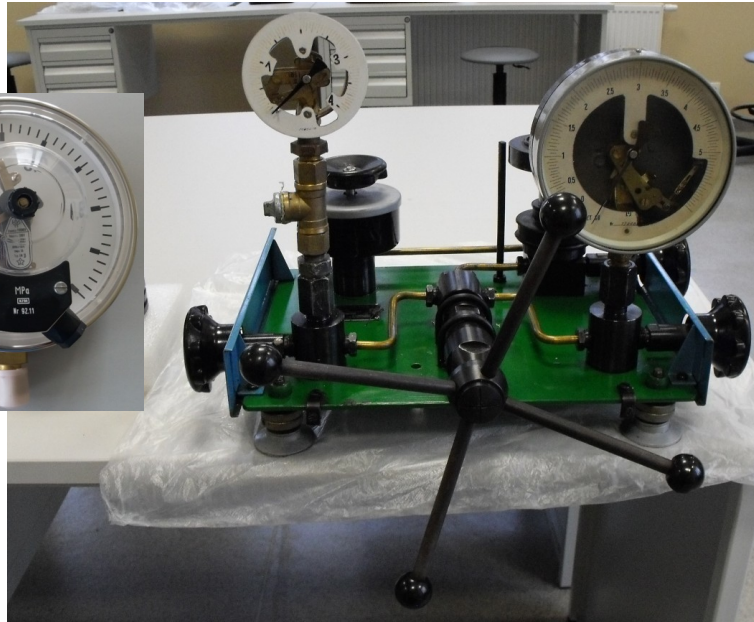
8 – cylinder z tłokiem

9 – wskaźnik

10 – talerz

11 – obciążniki

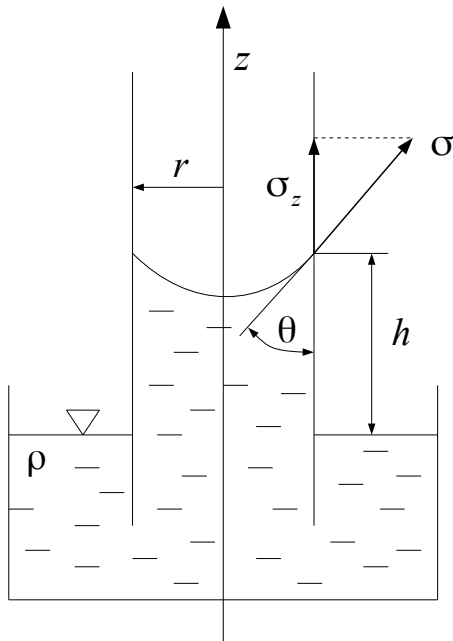
Pomiary ciśnienia

Stanowisko do pomiaru ciśnień statycznych płynów.

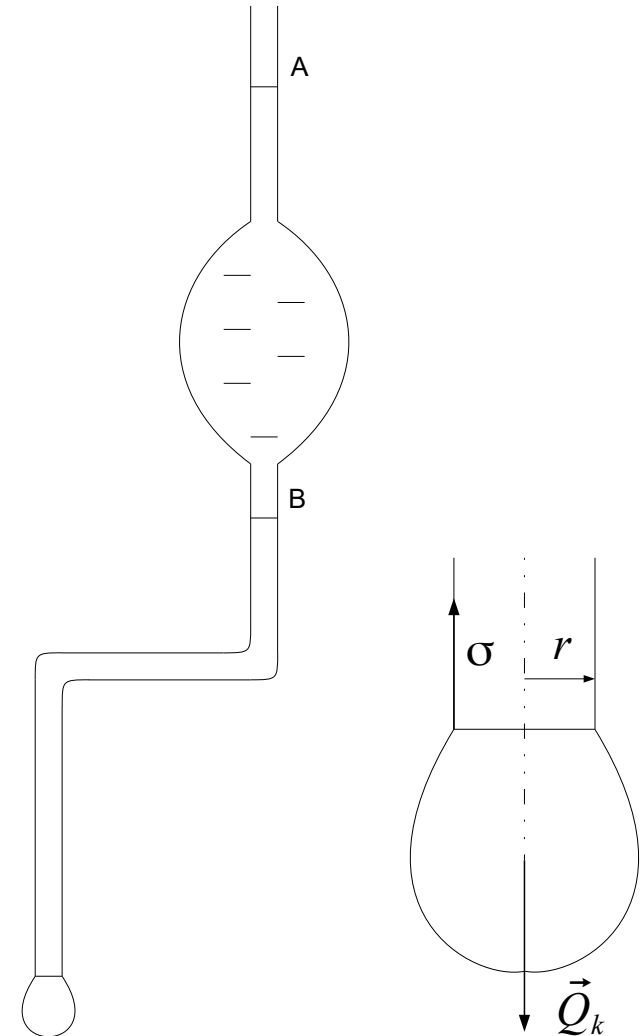

Pomiary napięcia powierzchniowego

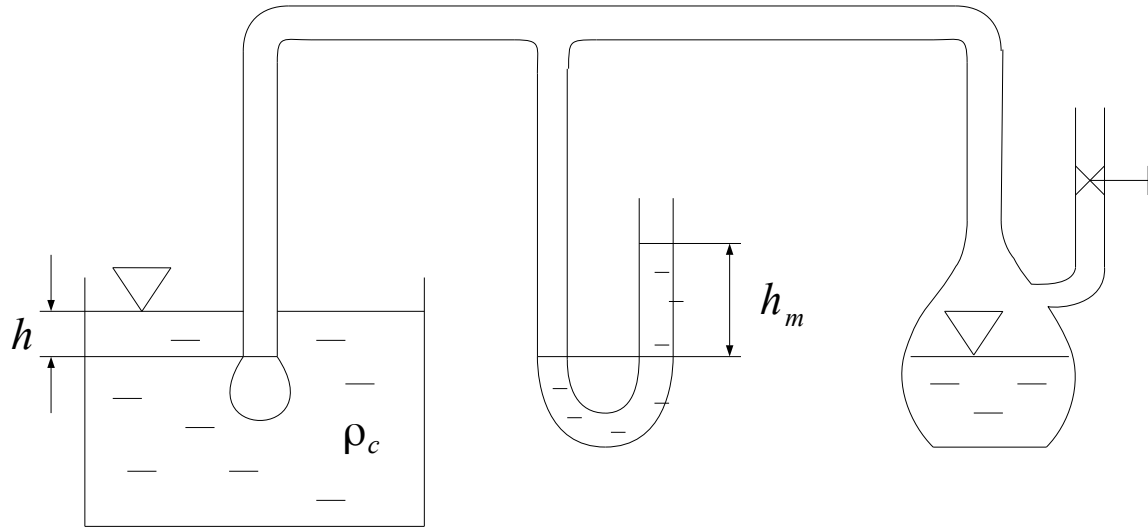

metoda wzniosu kapilarnego

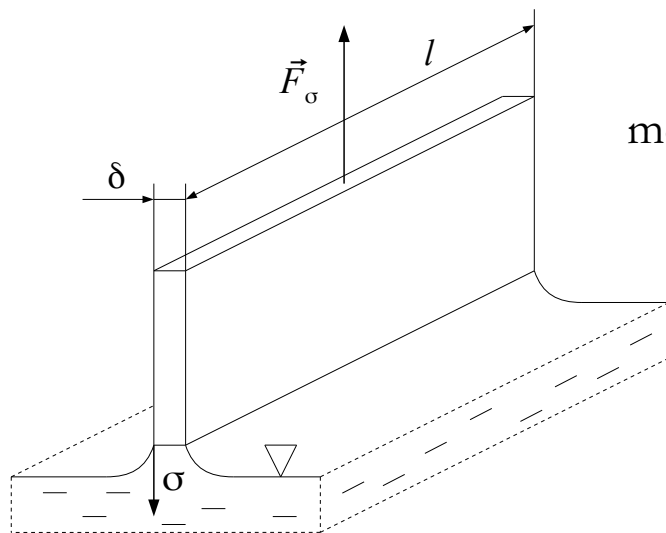
metoda stalagmometryczna

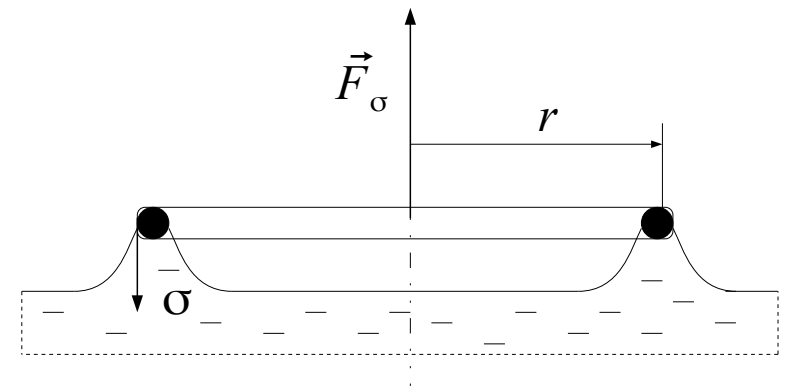
Pomiary napięcia powierzchniowego

metoda pęcherzykowa
(zestaw Rebintera)

metoda płytkowa

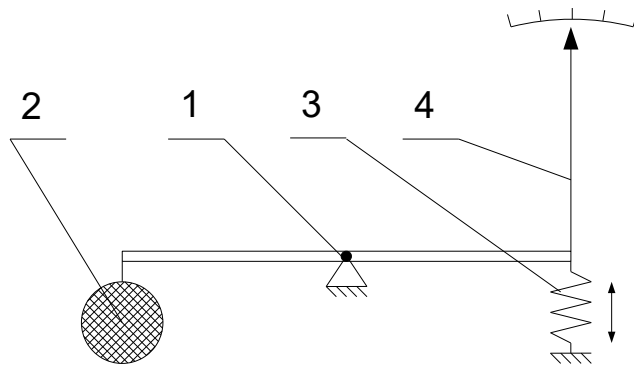
metoda pierścieniowa

Pomiary napięcia powierzchniowego

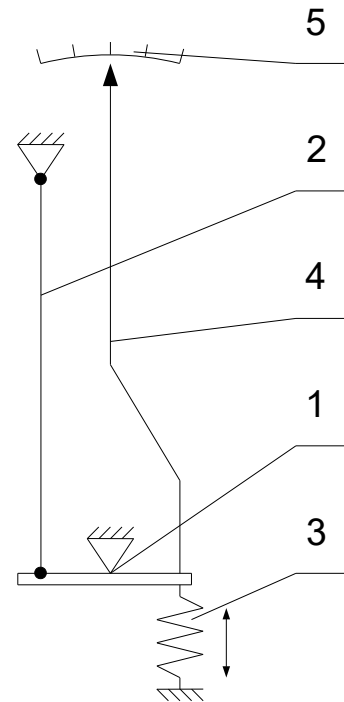
Stanowisko do wyznaczania napięcia powierzchniowego płynów.

Pomiary wilgotności powietrza

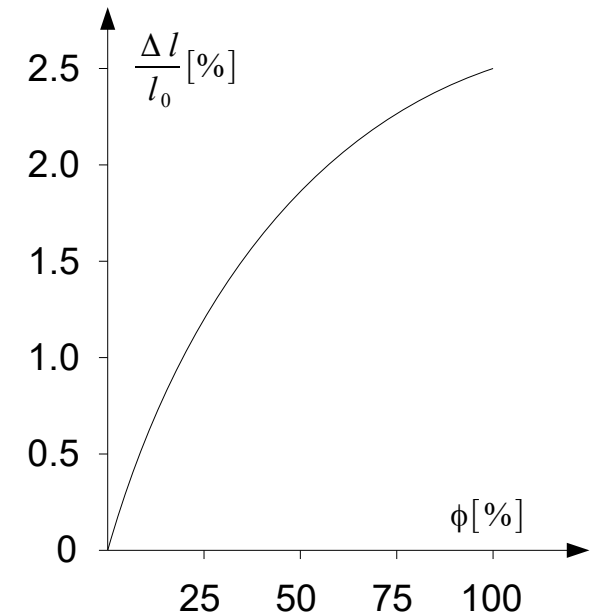
metoda sorpcyjna:

- 1 – układ dźwigniowy
- 2 – materiał porowaty
- 3 – naciąg
- 4 – wskazówka

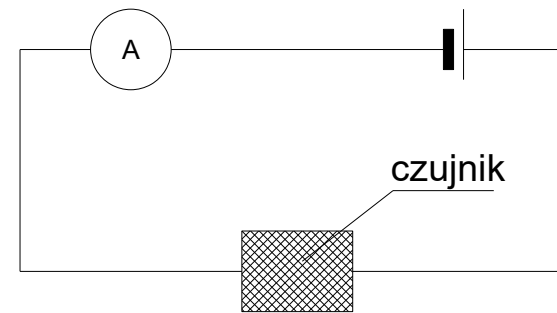
metoda higrometryczna:

- 1 – układ dźwigniowy
- 2 – włos
- 3 – naciąg włosa
- 4 – wskazówka
- 5 – skala

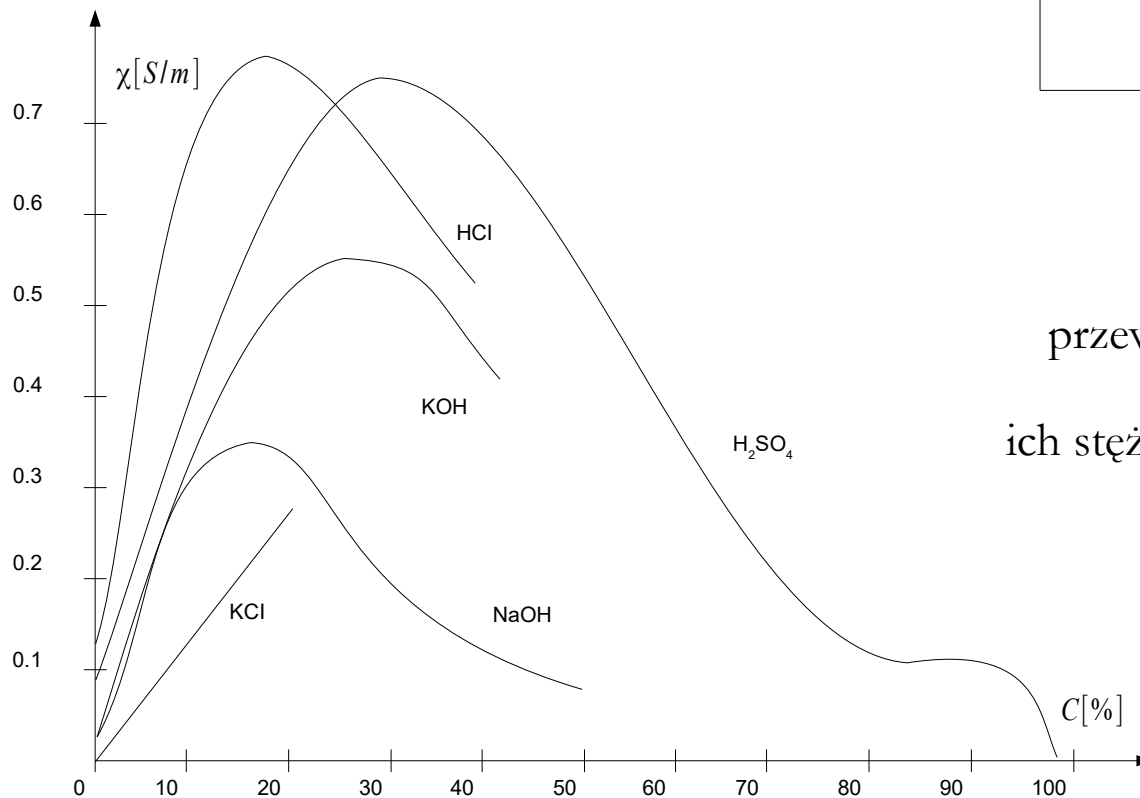

Pomiary wilgotności powietrza

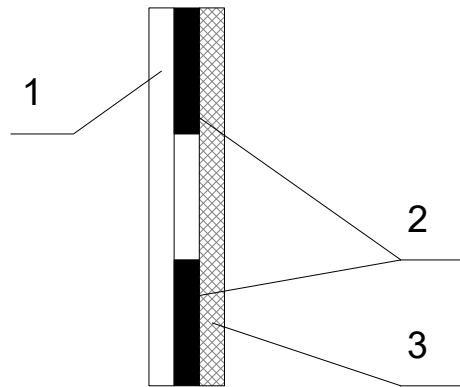
metoda elektrolityczna

przewodność właściwa wybranych
elektrolitów w funkcji
ich stężenia dla temperatury pokojowej

Pomiary wilgotności powietrza

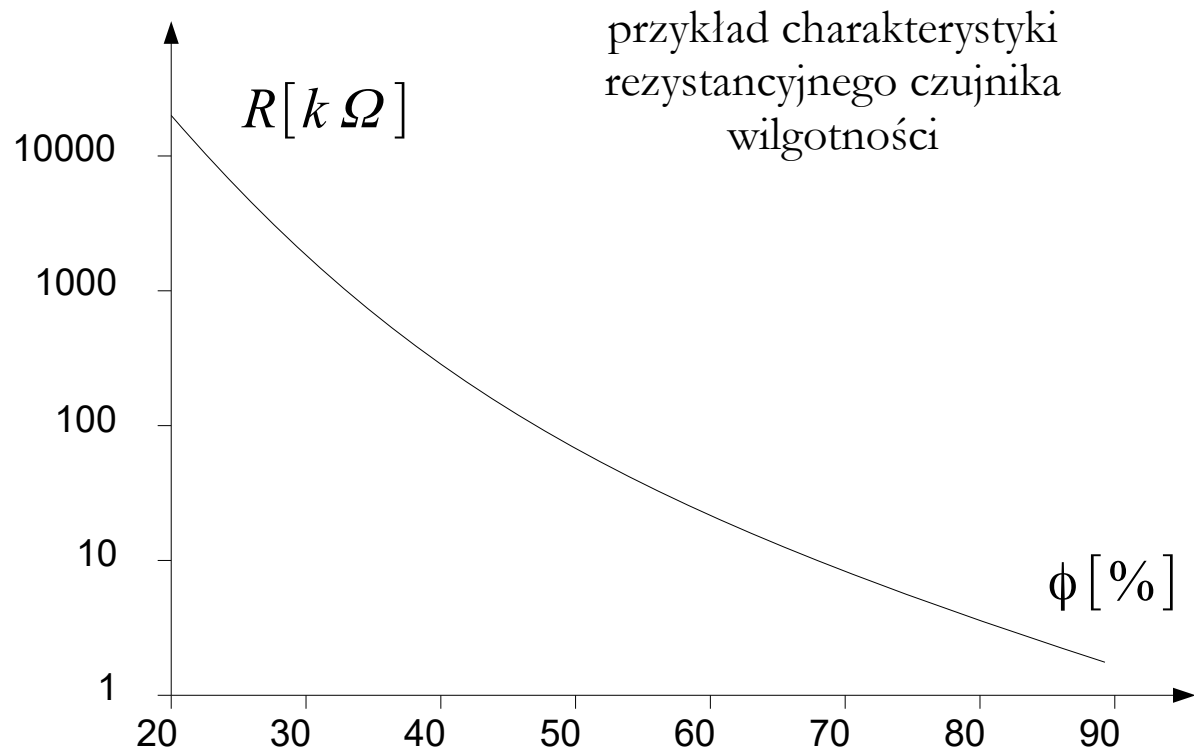

czujnik rezystancyjny:

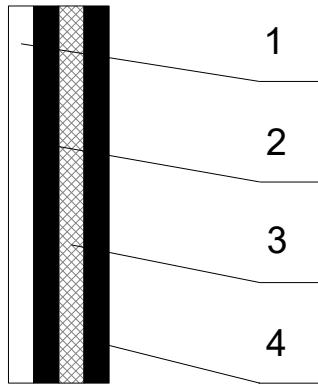
1 – podłoże

2 – elektrody

3 – materiał higroskopijny

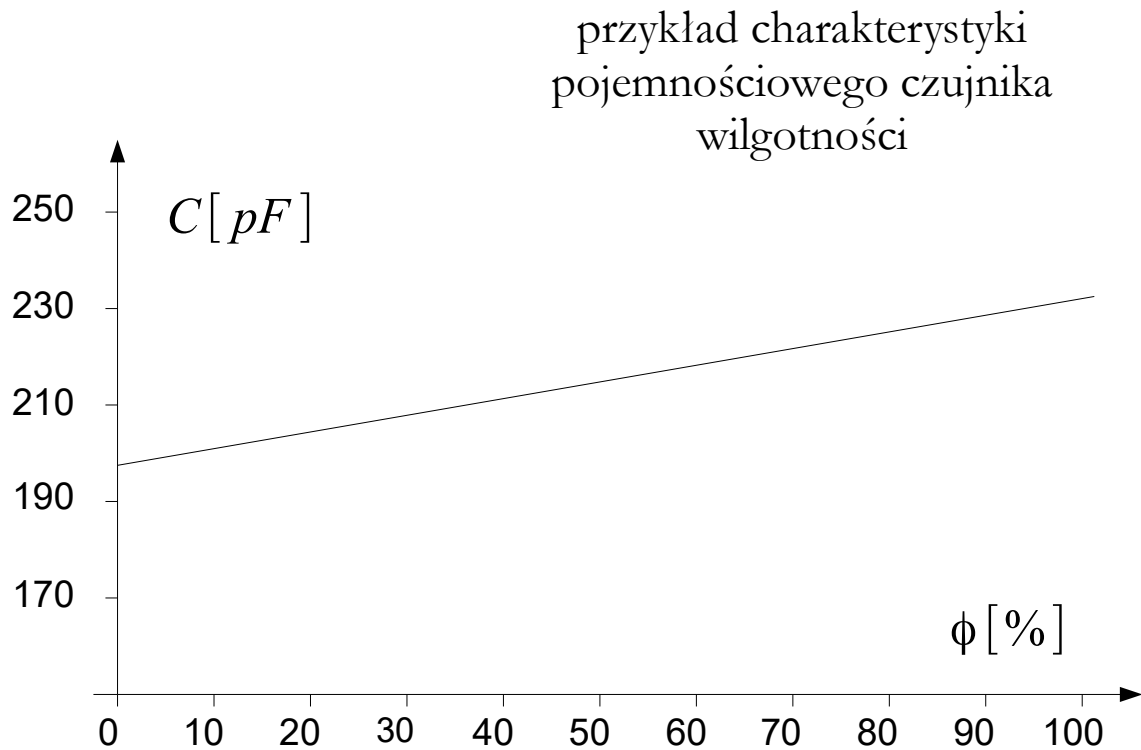

Pomiary wilgotności powietrza

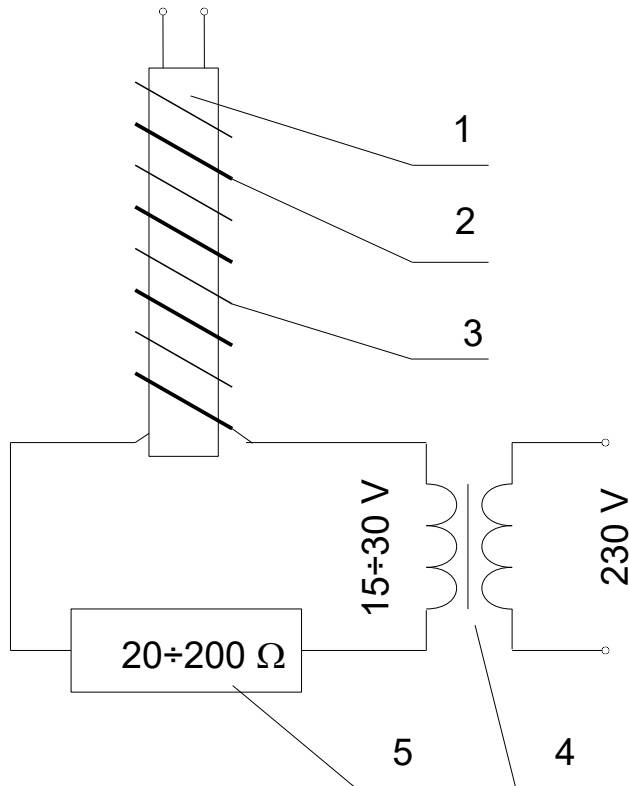
czujnik pojemnościowy:

- 1 – podłoże
- 2 – dolna elektroda
- 3 – materiał higroskopijny
- 4 – górna elektroda

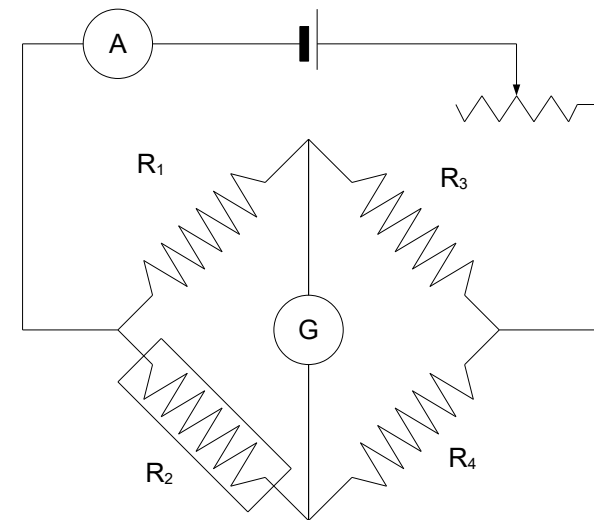
Pomiary wilgotności powietrza

Schemat higrometru chlorolitowego:

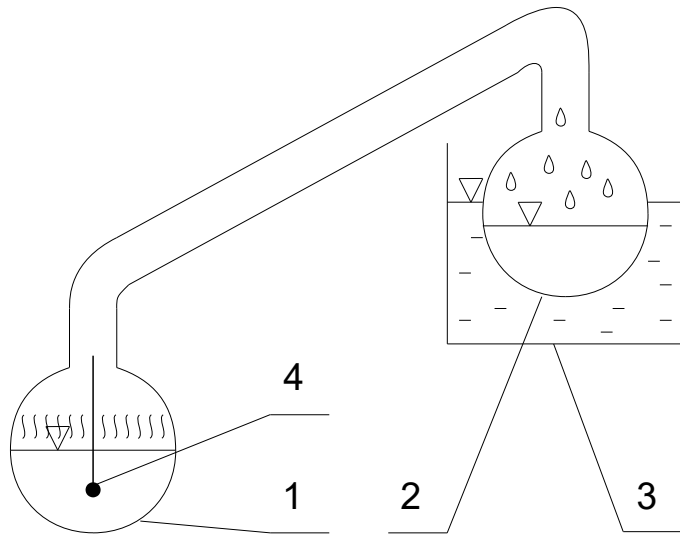

- 1 – czujnik termometru
- 2 – włókno szklane nasycone wodnym roztworem chlorku litu
- 3 – elektrody
- 4 – transformator
- 5 – rezystor rozruchowy

schemat mostka pomiarowego metody termistorowej

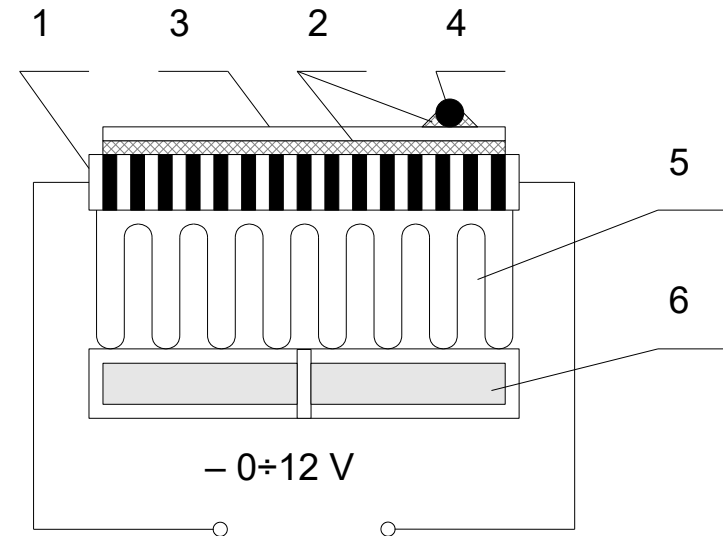

Pomiary wilgotności powietrza

metoda Daniela:

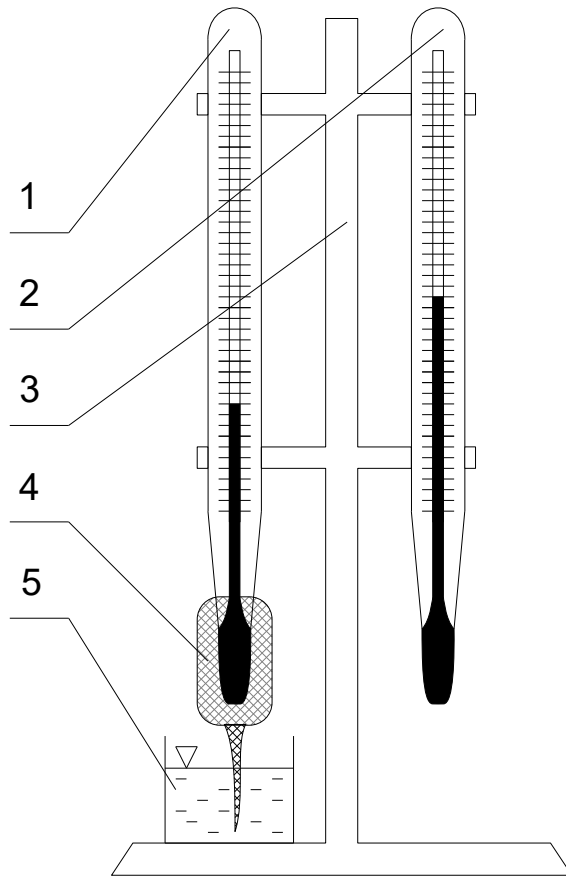
- 1 – zbiornik dolny
- 2 – zbiornik górny
- 3 – zbiornik z cieczą chłodzącą
- 4 – czujnik temperatury

metoda wykorzystująca moduł Peltiera:

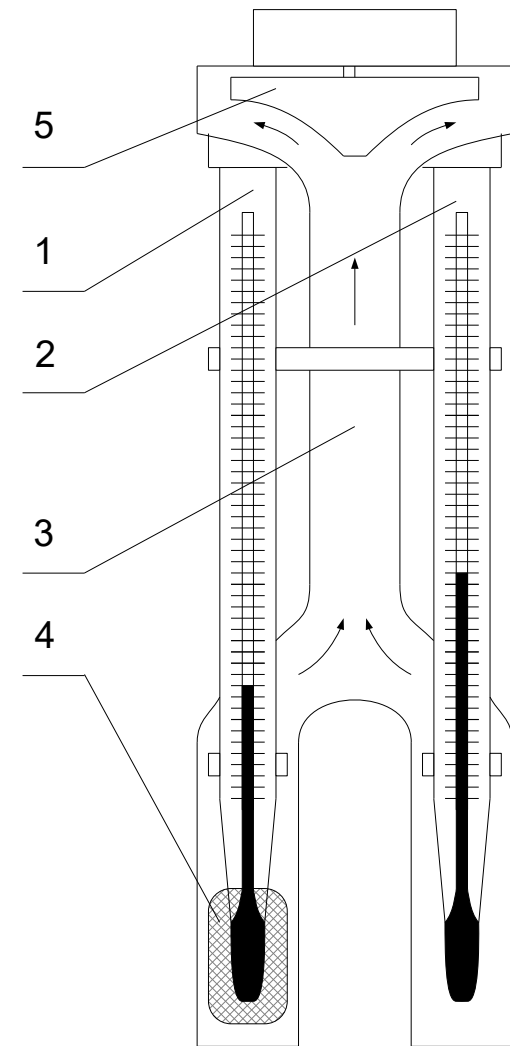
- 1 – moduł Peltiera
- 2 – pasta dobrze przewodząca ciepło
- 3 – polerowana płytką szklana
- 4 – czujnik temperatury
- 5 – radiator
- 6 – wentylator

Pomiary wilgotności powietrza

psychrometr Augusta

psychrometr
Assmanna

Pomiary wilgotności powietrza

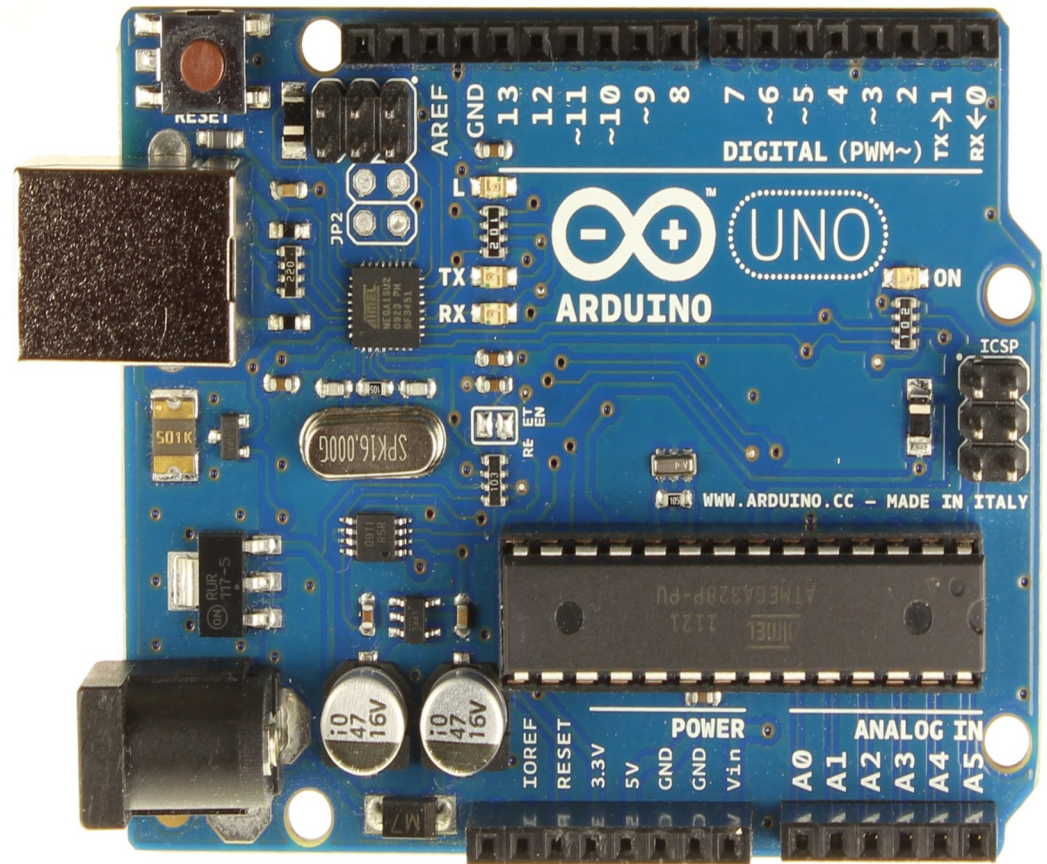
Stanowisko do pomiaru wilgotności powietrza.

Pomiary elektryczne

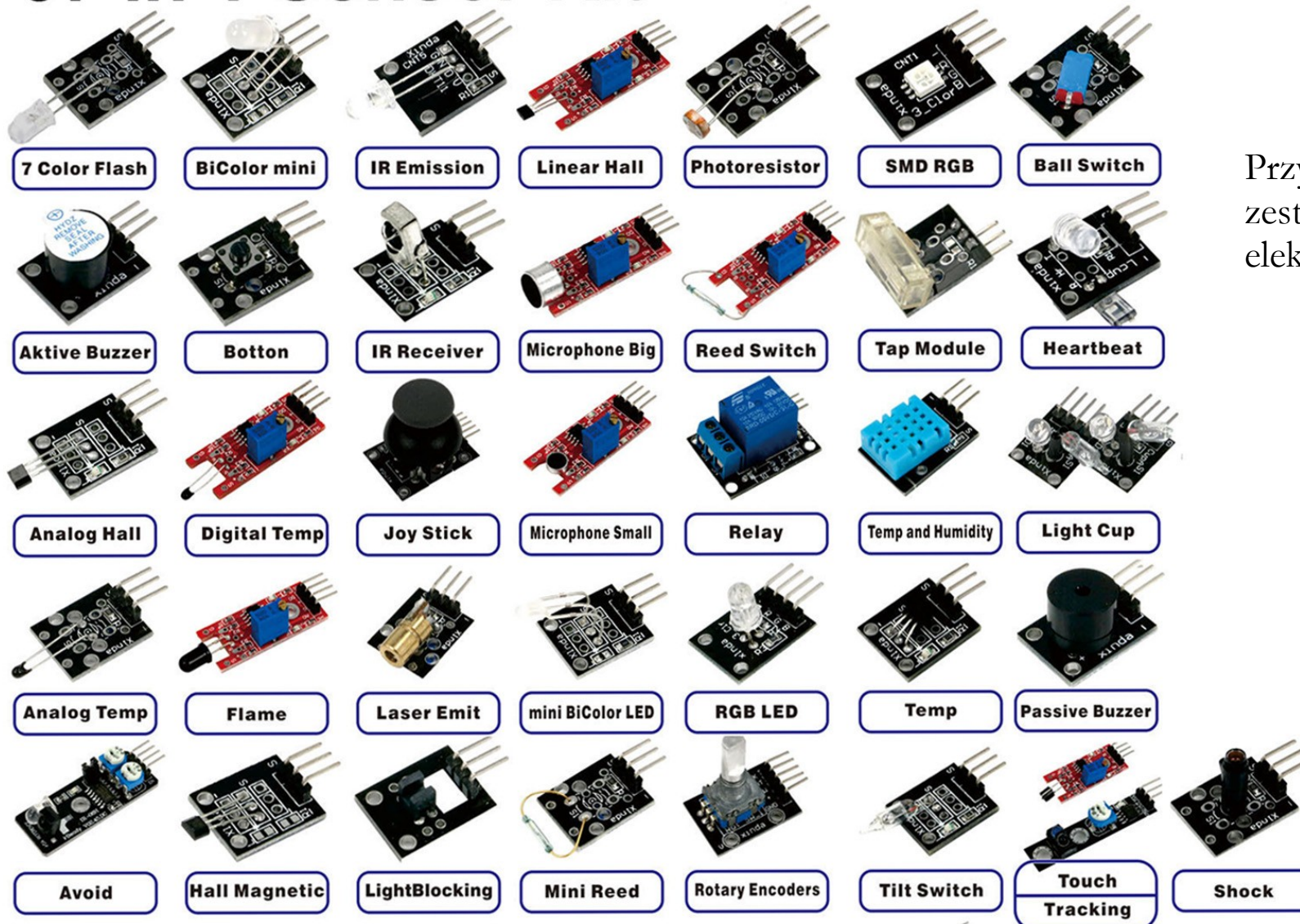
Zestaw startowy Arduino

Płytkę programowalną Arduino

Pomiary elektryczne

37 in 1 Sensor Kit

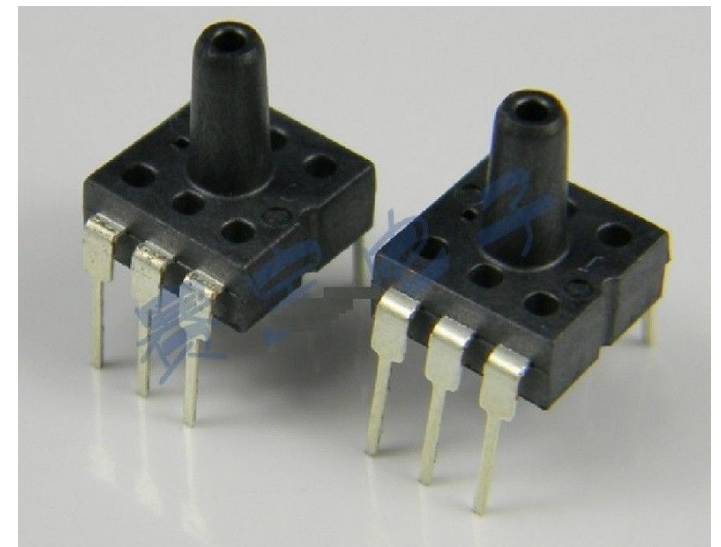

Przykładowy zestaw czujników elektrycznych

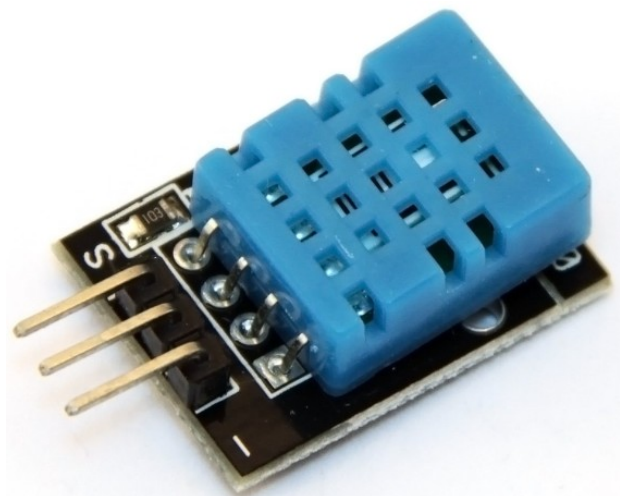
Pomiary elektryczne

czujnik temperatury

czujnik ciśnienia

czujnik temperatury
i wilgotności

Pomiary elektryczne

```
Arduino
1 //To jest komentarz :)
2
3 // Banalny programik czyli mruganie diody
4 int led = 13;// Definiujemy numer portu do ktorego podlaczyliśmy diode
5
6 // pierwszym zadaniem jest utworzenie funkcji: void setup()
7 //gdzie ustawimy odpowiednie piny jako np. wyjścia/wejścia
8 void setup()
9 {
10  pinMode(led, OUTPUT);// ustawiamy port dla diody na wyjście
11 }
12
13 // wykonujemy petle w ktorej program bedzie dzialal
14 void loop()
15 {
16  digitalWrite(led, HIGH); // ustaw napiecie na pinie podlaczonej do diody
17  delay(1000); // poczekaj 1 sek.
18  digitalWrite(led, LOW); // wylacz diode, stan na pinie LOW
19  delay(1000); // poczekaj 1 sek.
20 }
```

Przykładowy skrypt dla Arduino

Działalność popularno-naukowa

Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie zaprasza na

Eksperty i pokazy we współpracy z Wydziałem Nauk Technicznych UWM

Pokazy:
Fascynująca woda
Żyroskop i zjawisko żyroskopowe
Mechanika - chwilowy środek prędkości
Taran wodny - zapomniany cud techniki
Barwa i płomień w doświadczeniach chemicznych
Niewidzialne promieniowanie, które grzeje
Fascynująca fizyka oraz doświadczenia z magnesem i dźwignią dla najmłodszych
Druk 3D
Projekcja filmu „Polscy Nobliści”
i inne

**MIĘDZYNARODOWA
NOC
MUZEÓW
2015**

16 MAJA (SOBOTA) OD GODZ. 19.00
Tartak Raphaelsohnów MOK, ul. Knosały 3b

Noc Muzeów 2015.

Działalność popularno-naukowa

Noc Muzeów 2015.

WYDZIAŁ NAUK TECHNICZNYCH UWm w Olsztynie
 Laboratorium Termodynamiki i Mechaniki Płynów
 Władysław Łabęda

Model pompy wyporowej

- Przebieg ćwiczenia***
- Dwie strzykawki.
 - Kilka wężyków elastycznych (mogą to być np. przewody paliwowe ze skłupu motoryzacyjnego).
 - Dwa zasoby z powietrzem (mogą to być zawory z powietrzem do układu paliwowego ze skłupu motoryzacyjnego).
 - Tytułki.
 - Dwie butelki plastikowe z zakorkami.
- Wykonanie (obserwacja):**
- W zakorkach wywierć po dwa otwory o średnicy dopasowanej do średnicy wężyków**.
 - Zmontuj układ jak na zdjęciu.
 - Zasoby powietrza na wężyku szarym (A) zamontuj tak, aby zamocowana na nim strzykawka wykazywała kierunek do wężyka.
 - Zasoby powietrza na wężyku białym (B) zamontuj tak, aby zamocowana na nim strzykawka wykazywała kierunek od wężyka.

Uwagi: Podczas wytygania śliki strzykawki można wykonać rzyko zasobem A – wtedy jest zapasowa se ślika. Podczas wytygania śliki wody nie można wycofać zasobem A do śliki, może to to plynąć przez zawór B do odbojnika.

*Zadanie zostało dołączone do programu Noc Muzeów 2015 w ramach projektu "Noc Muzeów 2015 - Muzeum Nowoczesności, Vanak Kąpielisko, Olsztyn"

WYDZIAŁ NAUK TECHNICZNYCH UWm w Olsztynie
 Laboratorium Termodynamiki i Mechaniki Płynów
 Władysław Łabęda

Butla Mariotte'a (zegar wodny)

- Przebieg ćwiczenia***
- Dwie butelki plastikowe po napojach i zakorki.
 - Plastikowa rurka o długości 20-30 cm (np. od balonika).
- Wykonanie (obserwacja):**
- W dolnej części butelki (2-3 cm nad dnem) wywierć najgrubszym drucikiem niewielki otwór – średnica 2-3 mm.
 - W zakorku wywierć otwór o średnicy dopasowanej do średnicy plastikowej rurki**.
 - Umieść rurkę w otworze w taki sposób, aby do niej był koniec miedzianej ścieżki nad dnem butelki.
 - Zakorki palcami otworzyć w butelce i włożyć ją w wodę.
 - Po napełnieniu zakorki szczelnie zakorkować, pozostawić butelkę na płaskiej powierzchni i odłożyć otwórki.
 - Wyjąć powoli rurkę z butelki i obserwować nieznacznie się zmieniającą wysokość wypływającego przez otwórki a także węża butelki.

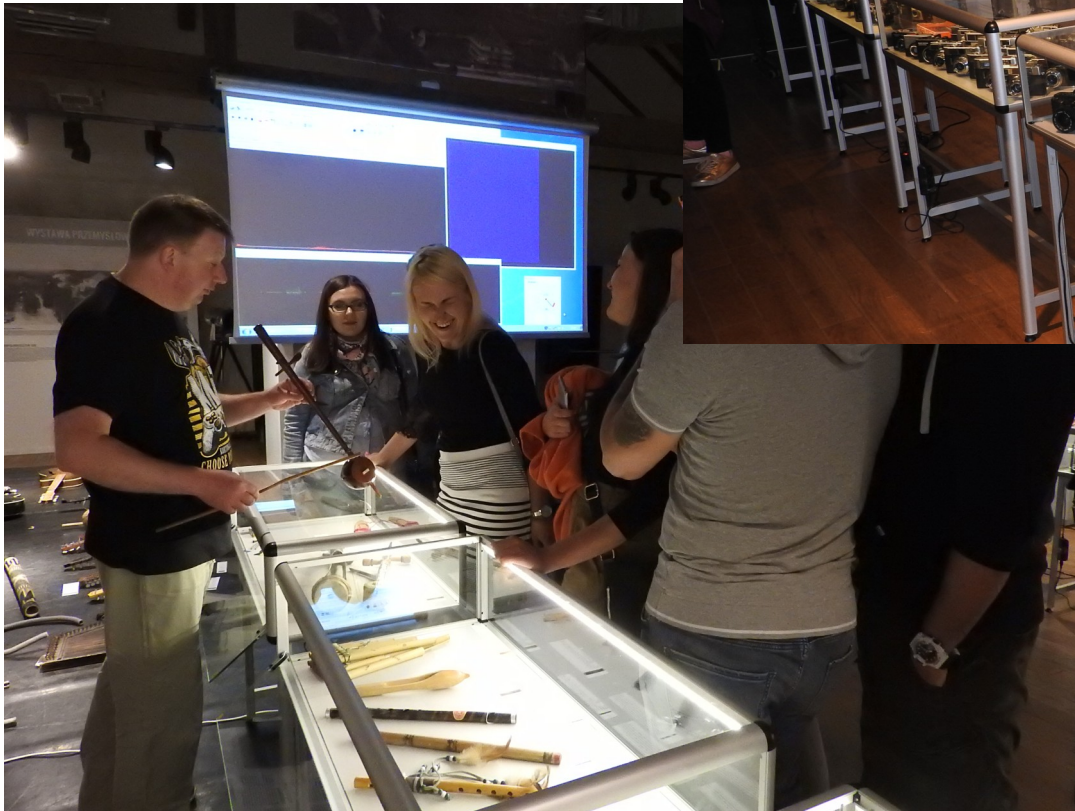
Uwagi: Wynikiem słupki wody między otworami a różnicą poziomów rurki jest ciśnienie, co odpowiada – zgodnie ze wzorem Torricellego – male w czasie następnego wypływu wody (długość poziomu wody w butelce nie opada do poziomu dolnego końca rurki) oraz małą prędkość opadania samej wody w butelce. Zwiększenie można wykonać np. do poziomu czasu.

- Uwagi:**
- Butelki Mariotte'a należy ustawiać nad słowem lub nie w jakimś większym pojemniku, np. misce, tak aby nie spadła woda.
 - Podczas eksperymentu można użyć stopera i namierzać fanometrem co ściśle określony czas poziom wody w butelce – pamiętaj, że jeśli zmienia poziom wody, zegar trzeba będzie wykalibrować ponownie.
 - Butelki Mariotte'a można użyć do innych eksperymentów, np. do demonstracji "zgaszenia świecy". W tym celu należy woda, nakładając ją na powierzchnię wody, a następnie przelanie do rurki wody wypływającej z butelki (zanim butelka zostanie uszczelniona) i tak długo płukając powierzchnię, który łatwo się elektryzują. Obserwacji co się dzieje z wodą – porównaj to wyliczenia!

*Zadanie zostało dołączone do programu Noc Muzeów 2015 w ramach projektu "Noc Muzeów 2015 - Muzeum Nowoczesności, Vanak Kąpielisko, Olsztyn"

Działalność popularno-naukowa

Noc Muzeów 2018
(nowa formuła).

Działalność popularno-naukowa

Wariacje z Nauką
2017 (2 dni, Elk).

Działalność popularno-naukowa

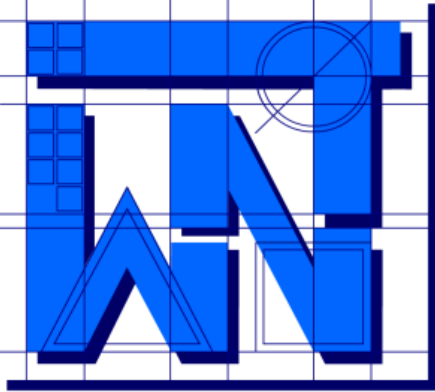
XX-lecie UWM (Olsztyn, Park Centralny)

Podsumowanie

Zagadnienia:

Pomiary temperatury, gęstości, lepkości, ciśnienia, napięcia powierzchniowego, wilgotności powietrza, technologia Arduino.

UNIVERSITY OF WARMIA AND MAZURY IN OLSZTYN
The Faculty of Technical Sciences
POLAND, 10-957 Olsztyn, M. Oczapowskiego 11
tel.: (48)(89) 5-23-32-40, fax: (48)(89) 5-23-32-55
URL: <http://www.uwm.edu.pl/edu/sobieski/> (in Polish)

Dziękuję za uwagę

Wojciech Sobieski

Olsztyn, 2013-2022